

# GLASNIK

SEPTEMBER 1984, ŠTEVILKA 9, LETO XVIII

IMP Glasnik izdaja delavski svet IMP — industrijska montažna podjetja v 7.810 izvodih. Uredništvo: Ljubljana, Trebinska 9, telefon (061) 343-342. Odbor za obveščanje pri sozd IMP Ljubljana Anka Brezec, Janez Dolinar, Marjan Gantar, Vladimir Jambor, Lojze Javornik (odgovorni urednik), Jože Kovač (predsednik), Vinko Krizmanič, Jelka Mayer, Majda Slapar, Ivan Šuligoj, Dragica Vake (namestnica predsednika) in Helga Vovk. Tisk Tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Pri naročenih rokopisov in fotografij ne vračamo. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS št. 421-1-72 z dne 26. 9. 1974 je IMP Glasnik oproščen plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

## Mačka v žaklju ne moremo izvažati

Večina naših proizvodnih tozdov daleč zaostaja za svojimi plani blagovnega izvoza. Kaj je vzrok? V tozdu Marketing, ki smo ga ustanovili tudi kot našo vez s tujim tržiščem — poleg drugih nalog — menijo, da ima IMP pri trenutni izbiri izdelkov kaj slabe možnosti izvažati. Tozdi so izredno slabo organizirani za izvoz, istočasno pa od Marketinga pričakujejo tudi marsikaj, kar jim ne more dati.

### POGLEJMO NAJPREJ ŠTEVILKE!

IMP-jevi tozdi so za letos načrtovali za 1 milijardo in 760 milijonov dinarjev izvoza. Do 31. julija so preko Marketinga izvozili za 339 milijonov dinarjev blaga — v kar ni šlo za izvoz preko drugih zunanjetržiščevinskih hiš in preko našega tozda Marketinga. Po teh kanalih se sicer določeno izvoz, toda tudi če se seštevamo, bomo ostali daleč za planom, saj podatki o sklenjenih poslih do konca leta, s katerimi razpolaga toz Marketing, ne dajejo optimizma. Zaenkrat ni podpisanih poslov, na osnovi katerih lahko rekli, da bo zadnje četrtletje boljše, kot so bila prejšnja tri.

### ZAKAJ TAKŠEN ZAOSTANEK ZA PLANOM?

Včasih je vtis, da tozdi pri načrtovanju izvoza niso pošteni sami do sebe, ali pa so premalo odgovorni. Planirali so 1,76 milijarde izvoza. Toda to številko so dobili s seštevanjem obljub, protokolov in mišljenj o izvoznih možnostih. Ko pa pride ta strokovno izdelani izvozni plan v obliki tehnikom v tovarnah, dobimo

resnično vrednost blagovnega izvoza okrog 500 milijonov dinarjev, pravi direktor Marketinga Jože Naglič.

Kako utemeljiti to trditev? Tozdi svojih izvoznih želja v svojih planih ne podprejo z organizacijskimi in programskimi ukrepi v proizvodnji, ki so nujni, da bi načrt uresnili. In če vedo, da jih zaradi neizpolnjevanja izvoznega plana ne bo nihče klcal na odgovornost, ustvarjajo prihodek na domačem, večinoma lačnem in nezahtevnem trgu. Toda pri tem prodajamo doma tudi uvožen material. (Naša proizvodnja še vedno potrebuje 35 do 40 odstotkov uvoznega repromateriala.) Devize pa proizvojni tozdi, ki sami premalo izvažajo, kar prelahko dobijo — v IMP-ju in zunaj.

»Trdim, da je večina komercialnih direktorjev in direktorjev v takšni situaciji, da porabi največ svojega časa za lov za devize, medtem ko se izvoznim nalogam ne morejo dovolj posvetiti,« opozarja Naglič.

### IN KAJ PONUDIMO TUJCU, ČE ŽE PRIDE DO INTERESA ZA NAKUP?

Naglič: »Mačka v žaklju ponujamo: Izdelke, ki so sele v razvoju. Po

več let kažemo prototipe, ki niso preizkušeni niti v Jugoslaviji, kaj šele na mednarodnem tržišču. Nobeden od proizvodnih tozdov nima izdelanih meril, kdaj je nek izdelek primeren za izvoz (terminsko in kvaliteto).

Ves IMP ne premore niti enega samega tehnično zahtevnega izdelka, ki bi bil plod lastnega razvoja in primeren, da ga uspešno prodajamo na tuje tržišče pod svojim imenom.

Nekateri tozdi prodajajo praktično surovine — to je izdelke, v katerih je minimalno našega dela in znanja. Pri drugih izvoznih izdelkih vidimo, da vsa malce bolj komplicirana dela (npr. zahtevnejše podsklope) prispevajo kooperanti — naše je montaža, tveganje prodaje, garancija in servis.

In kaj narediti? Naglič meni: »Potrebovali bi akcijo na sozdovi ravni, da bi za vsak tozdi razvili resen izvozni program, oziroma da bi imel vsak tozdi s tujim partnerjem vsaj dolgoročno kooperacijsko pogodbo, če že ni sposoben v trenutni situaciji ponuditi lastnih za izvoz primernih izdelkov.«

Pri tem prihaja včasih do velikega nesporazuma, ker mnogi tozdi ravno od Marketinga zahtevajo ključ do rešitve tega vprašanja. Pričujejo namreč, da jim bo Marketing sugeriral konkretne izdelke in programe, ki naj jih razvijejo. V Marketingu pa

● Nadaljevanje na 4. strani



## Velik posel Klime Celje v Libiji

Že lani je Klimin toz Industrijska proizvodnja preko Smelta dal ponudbo za izdelavo opreme in montažo preizkuševališča motorjev v Libiji v skupni vrednosti 36 milijonov deviznih dinarjev. Po podpisu pogodbe v letošnjem maju smo zaradi izredno kratkih rokov za dobavo in montažo opreme, pričeli takoj urejati dokumentacijo, naročati materiale in tehnološko obdelavo.

Pogodba je obsegala izdelavo celotnega preizkusnega kanala, dušilnega dela in sesalni in tlačni strani, pomičnih vrat in elementov za dušenje komandnega prostora ter montažna dela na objektu v Libiji z rokom dokončanja 15. 10. 1984.

Dela so kljub nekaterim težavam tekla po terminskem planu. Zavedali smo se, da moramo kljub pomanjkanju materialov na našem tržišču in neprimerni opremljenosti Industrijske proizvodnje za tako zahtevna dela opraviti nalogo kvalitetno, elemente pa prilagoditi že obstoječi montažni opremi na gradbišču ter izdelati vrsto pomagal in naprav za transport in montažo. Pri nekaterih delih smo se poslužili uslug kooperantov.

Zaradi letnih dopustov smo dosegli planirani rok izdelave elementov le s primernim odnosom delavcev do zahtevnih nalog, z delom v popoldanskem času in v zadnjih dneh tudi ponoči. Potrebno je omeniti predvsem dela pri embalaranju, zavarovanju opreme in transportu, kjer so delavci ekspedita pod vodstvom tov. Mihe Močnika pripomogli k temu, da je bila oprema pravočasno v pristanišču Koper. Delavski svet jim je za njihova prizadevanja izrekel javno pohvalo.

Zdaj je oprema že v pristanišču Misurata, delavci pa morajo pričeti z montažnimi deli v začetku septembra, da bi zaključili montažna dela do 15. oktobra. Prepričani smo, da bodo tudi montažna dela opravljena kvalitetno in pravočasno, s tem pa bomo pokazali, da smo v Klimi sposobni realizirati tudi zahtevne posle v tujini.

Na slikah: Zgoraj nalaganje opreme, spodaj perforirani del preizkusnega kanala, katerega skupna dolžina je 17 metrov.

BRANKO MERNIK

## Elektrokovinar: strojno montažo prenašajo v Maribor

V ptujskem Elektrokovinarju izvajajo spomladi sprejeti sanacijski načrt. Od poletja je bila v ospredju pozornosti preselitev strojne montaže v toz Montaža Maribor, medtem pa so uvedli tudi vrsto organizacijskih in drugih izboljšav, ki jih predvideva sanacijski program. Nov element pa je pobuda Elektrokovinarjevih elektromonterjev, da bi ustanovili svoj toz.

Tako v Elektrokovinarjevem sanacijskem programu kot v programu za utrditev odnosov v delovni organizaciji PMI je kot izredno pomembna in nujna akcija opredeljena opustitev strojne montaže v ptujskem tozdu in njena preselitev v Montažo Maribor, tako da se bo s to dejavnostjo v delovni organizaciji ukvarjal en sam toz. Tako usmeritev vsebuje že sporazum o združitvi v PMI in o temeljnih plana, vendar so to iz leta v leto odlagali.

Avgusta pa so v Elektrokovinarju naredili spisek enaindevetdesetih delavcev, ki naj bi prešli v mariborsko Montažo. Na njem so monterji vo-

dovoda, centralne kurjave, spremljajoči režijci, pa tudi monterji klimatskih naprav in izolacij. (30. junija je imel Elektrokovinar 361 zaposlenih — dvajset manj kot ob začetku leta).

Elektrokovinarjev odbor za delovna razmerja je prizadetim delavcem izdal odločbe, po katerih bodo odhajali v mariborski toz postopno — prva skupina v začetku septembra, ostali pa v naslednjih mesecih, ko bodo končani objekti, na katerih delajo in kjer ima toz Elektrokovinar obveznosti do investitorjev.

Toz Montaža je imel dve pripombi: Znova so poudarili, da mora biti prenos opravljen čim prej in na-

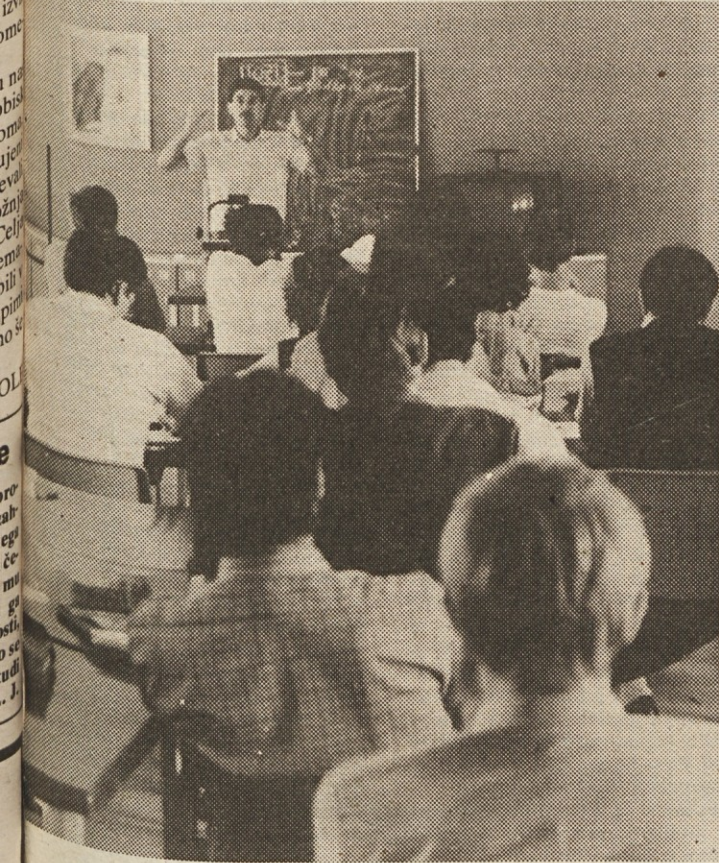
kasneje do konca decembra vsi ptujski monterji v Mariboru. Za šestindvajset monterjev klime in izolacij, ki so na seznamu za odhod iz Elektrokovinarja, pa so v Mariboru rekli, da jih ne morejo sprejeti, ker zanje nimajo dela.

Kar se izolaterstva tiče, so se v Montaži sploh PMI-ju odločili, da te dejavnosti ne bodo razvijali. Ko so obravnavali njene razvojne možnosti, pri čemer je bil vključen sozvod Usmerjevalni razvoj, so namreč ugotovili, da nima posebnih perspektiv. Elektrokovinarjeve izolaterje bo torej treba preusmeriti v druge poklice.

Kar pa se monterjev klimarskih in prezračevalnih naprav tiče, Montaža res nima dovolj dela niti za svoje sedanje monterje, PMI-jeva prodaja pa napoveduje, da bo že do konca letošnjega leta in prihodnje leto za to dejavnost še manj dela. Zato meni tudi glavni direktor PMI-ja Janez Sterniša, da ne bi bilo pametno, v Montaži širiti skupine klima-monterjev, ki bodo potem brez dela.

V razgovorih so predstavniki obeh prizadetih tozdov in delovne organizacije opredelili načine, kako bodo reševali ta problem: Montaža bo pri razpisih prednostno zaposlovala Elektrokovinarjeve delavce (npr. v proizvodnji, kjer potrebujejo kleparje), morda bo tudi Elektrokovinar še katerega od teh delavcev zaposlil v svoji proizvodnji, načrtno pa iščejo tudi možnosti, da bi jih zaposlile druge delovne organizacije. Kadrovska služba PMI-ja je že dosegla rezultate: Konstruktor in Stavbar sta pripravljena vzeti 16 kleparjev, ki jim ponujata enak ali celo višji osebni dohodek, oba pa hočeta, da pridejo delavci s Ptujja takoj. Vprašanje je zdaj predvsem, ali se bo Elektrokovinar dovolj prožno organiziral in pustil svoje delavce drugam zdaj, ko jih marsikje potrebujejo — ne pa pozimi, ko bo mrtva sezona.

● Nadaljevanje na 2. strani



## Prišli so pripravniki

V naše tozde je prišla nova generacija pripravnikov. Vključili so se v programe usposabljanja, ki smo jih predstavljali v juljski številki Glasnika. Domžalski izobraževalni center je 4. in 5. septembra organiziral predavanja, na katerem je 91 pripravnikov iz Promonta (vključno z pripravniškega usposabljanja. Delavci sozdove delovne skupnosti so seznanili s samoupravnim in poslovno organiziranostjo tozdov, akte — zlasti s področja delovnih razmerij, izobraževanja (vključno s Obnavljavci pa so tudi organiziranost in delovanje družbenopolitičnih organizacij v sozdu, organiziranost splošne ljudske obrambe in dobili gradivo za splošni del svojega usposabljanja, tozdi pa bodo posneli za izobraževanje o varstvu pri delu ter za posebni del pripravniškega usposabljanja, to je usposabljanja za njihovo bodoče delo. (Foto: L. J.)

## 22. septembra igre IMP!

Na 4. letne športne igre IMP je vse pripravljeno, pravijo organizatorji v Emondou.

Zdaj ste na potezi športniki. Organizatorji vas pričakujejo med 7.30 in 8. uro. Bodite točni, da se bo otvoritev lahko začela pravočasno!

Še bolj nujno pa je, da organizacijskemu odboru čim prej sporočite število tekmovalcev in spremljevalcev, za katere je treba pripraviti kosilo. Pokličite Toneta Laha v Elektromontažo, telefon (061) 345-188!

Po prijavah bodo igre v Ljubljani najbolj množične doslej. Za mali nogomet se je prijavi 11 ekip, za kegljanje moški 10, ženske 9, za streljanje moški 10, ženske 7, za namizni tenis moški 11, ženske 6, za odbojko moški 9, ženske 8, za šah 10 in za balinanje 9 ekip.

L. J.

Iz nič so monterji na Ptuju ustanovili tozdz, zdaj odhajajo v Maribor

# Preselitev, ne konec tozda

»Žal mi je za Elektrokovinarja. Z vozičkom smo ustanovili podjetje, se pod prišlo združili v IMP, ker smo delavci takrat hoteli, da bi se združili na Ptuj; sadovi našega dela so nam dali novo proizvodno delavnico, za katero so dali glavni delež montažni delavci, danes pa so vodstvo in proizvodni delavci montažo zapustili in gredo naj s trebuhom za kruhom v svet.«

Tako je rekel Marjan Intihar, referent v Elektrokovinarjevi pripravi dela, ki ima odlobo odbora za delovna razmerja, da bo najkasneje do 31. decembra premeščen v mariborsko Montažo.

Podobno govori in misli še 91 Elektrokovinarjevih delavcev, ki so določeni za preselitev iz tozda, v katerem so delali doslej.

Prenos strojne montaže iz Elektrokovinarja v mariborsko Montažo je zapisan tako v tozdovem sanacijskem programu kot v programu za krepitev delovne organizacije PMI. Ta zadeva je sporna, odkar obstaja PMI, in že mnogokrat je bilo rečeno, da v eni delovni organizaciji ne moreta biti dva tozda, ki se ukvarjata z isto dejavnostjo in v dokajšnji meri iščeta delo na istem območju. Toda prejšnja leta so samo govorili, da je treba strojno montažo s Ptuja preseliti v Maribor, avgusta pa so v Elektrokovinarju pripravili seznam delavcev, ki naj bi šli in prvim določili, da se morajo javiti na delo v novi organizaciji 3. septembra, ostali pa naslednje mesece, čim bodo končali objekte, na katerih trenutno še delajo.

Kdor od daleč neprizadeto spremlja dogajanje, bo morda rekel: Skrajni čas, da se preselijo, saj je združevanje istovrstne proizvodnje edino pametno.

Toda odločbe so dobili ljudje, od katerih ima vsak svoje probleme in ne pozabimo, tudi čustva.

Ko je Marjan Intihar leta 1955 končal vajeniško šolo za vodoinštalaterja na Ptuju, se je zaposlil pri takratni Mestni obrtni delavnici, iz katere je kasneje nastal Elektrokovinar. Pomagal je in majhne grazičarije ustvarjati tozdz, sam pa je medtem tudi naredil šole za visoko kvalifikacijo. Trindvajset let je delal kot monter na objektih. Pri tem delu je postal invalid (poškodovano hrbtenico ima) in tako so ga premostili v pripravo. Avgusta je prišel na delo po dolgotrajni bolniški — kar enajst mesecev je bil odsoten — in dobil je odlobo, da mora v mariborsko montažo spet za monterja.

To, da bo spet postal monter, ga najbolj boli, je rekel.

Zaradi slabše plače?

»Ne, sploh ne to. Zaradi zdravja. Na Elektrokovinarju sem postal invalid, zdaj pa me bodo poslali nazaj na gradbišče, čeprav vsi vedo, da sem bolan. Toda niti naši sindikalni niti vodilni nimajo za to nobenega posluha.«

Ste morda iskali drugo službo?

»Saj je nimaš kje dobiti. Ja, pred leti so šli mnogi fantje. Izkoristili so pravi trenutek, ko je bilo še delo. Saj pa sem upal, da se bo vse uredilo. Jaz so nam obljubljali, da ljudi ne bodo prestavljali, pač pa nam naši ustrezen program in bomo ostali v občini. Javil sem se tudi za delo v naši proizvodnji, a zame ni bilo prostora.«

Sami pravite, da je dela zdaj manj. Dva tozda z istim programom, to najbrž res ne gre. Ali ne mislite, da boste združeni lažje dobivali delo?

»Ne, sploh ne mislim tako. Če ima Montažo toliko dela, da najema privatnike, ki delajo na Ptuju, si mislim, zakaj ne bi bil Elektrokovinar še naprej? Manjši si, manj monterjev imaš, lažje jih boš zaposlil — mar ni to logično? Imamo pa tudi izjave investitorjev, da želijo delati z Elektrokovinarjem: na primer Agroobnova, Stanovanska skupnost Ormož. Zato mislim, da bi Elektrokovinar lahko ostal, ampak naše vodstvo nas je pustilo na cedilu.«

Fantje na gradbišču Doma upokojenec so bili še dosti bolj ogrojeni. Prvi je o svojih občutkih spregovoril Stefan Šmigoc:

»Jaz bom povedal svoje mnenje tako: Prišel sem dvainšestdesetega leta v to firmo. Niti enega avtomobila ni bilo takrat, še bicikla ni bilo. Na vse bloke okrog Ptuja smo zvozili material z garami. Minus 30 je bilo, ko smo cevi šraufali v jarku. Kot servisni mojster sem dal skozi 18.500 strank in nisem imel niti ene reklamacije. Naj jo le pokažejo, če je kje kakšna!

Sedem direktorjev sem služil v teh letih. In rečem ti: Vodilni so nas pripravili, ker so drug drugega mrzili in si metali polena pod nogo. Vsi direktorji so odšli, nas 350 ljudi pa pustili, kot da bi oče šel in pustil 350 otrok. Niti eden od njih ni odgovarjal za nape. Če ga mi kaj posejemo, smo koj na disciplinski, oni so pa kar mirno šli. Kako to?«

Disciplinske se nanašajo na Igalo, primer, ki je Elektrokovinarjeve poletje zelo razburil. Spomladi je vodstvo ocenilo, da ima tozdz premalo dela in od Inženirskih birojev so zahtevali, naj jim ga preskrbijo več.

Dobili pa so ponudbo Montaže Maribor, naj pošljejo monterje na Igalo. Določili so jih devet, od katerih pa niti eden ni hotel iti.

»Po trindvajsetih letih dela pri firmi, so me dali na disciplinsko zaradi Igala,« je nadaljeval Šmigoc. »Potni nalog in letalsko karto mi je operativce zataknil kar za brisalec pred gradbiščem, niti toliko ni bil, da bi mi ga dal v roko!«

»Saj si ni upal,« je pristavil kolega. Šmigoc: »Za Montažo naj bi šlo devet monterjev v Igalo, češ da tu nimamo dela, v istem času pa mi dajo naloge za nadurno delo na tem gradbišču.« In je tudi pokazal dva takšna naloga, kolegi pa so prikimali, da so imeli na Domu upokojenec precej zadreg, ker je bilo premalo monterjev.

Skratka, fantje so nezadovoljni z vodilnimi. Z njihovim odnosom. (Anton Feguš: »Odnos naših šefov do delavcev je brutalen.«) S tem, da nimajo pregleda nad situacijo. (Enkrat: Doma ni dela, pojdi v Igalo — drugič: doma je toliko dela, da moraš delati nadure!) S tem, da je gradbišče slabo oskrbljeno. (Anton Feguš: »Tri dni smo se lagali investitorju, da delamo, pa nismo, ker ni bilo materiala. Navadnih PVC ocepov ni bilo, ki jih lahko kupiš v trgovini. Vodja gradbišča premalo pozna situacijo. Bide mi čez dva dni in reče: »Nimam materiala, ga niso poslali. Kaj morem?« Monter pa mora, mar ne?«)

Zelo jezni pa so tudi zaradi osebne ocene, po kateri monter dobiva odstotek ali dva za stimulacijo, največ 6 odstotkov, medtem ko sta direktor in tehničar dobila 20 odstotkov.

No, še marsikaj so rekli in še več najbrž bi, če se mi ne bi mudilo na še eno gradbišče, kjer sem se pogovarjal z Edijem Zorcem. Dvajset let je pri Elektrokovinarju, dober in sposoben delavec, za svojo prizadevnost in znanje že večkrat pohvaljen. On se ne jezi, ni ogorčen, prej bi rekel, da je potr. »Kaj naj rečem? Prvi že odhajajo. Kaj hočemo?« je odgovoril na vprašanje, kako se počuti.

In na vprašanje: Ali ni res, da na tako majhnem območju ni kruha za dva tozda z istim programom? »Ne vem, Jaz mislim, da bi na tem območju imeli dovolj dela. Saj smo doslej naredili čez tisoč stanovanj, pa industrijske objekte, pa Perutino in tako naprej. Zdzaj pa naenkrat nismo nič vredni. Prehod je monterjem zbil moral. Saj nismo bili tako slabi, kot pravijo! Mnogo pohval smo dobili.« In nato je nadaljeval: »Jaz v Maribor ne bom šel. Poiskal si bom drugo delo... To je ponižanje. Firmo imam rad... Pravijo, da bomo delavci s tem dobili socialno varnost, ampak tako prodali firmo — sram me je.«

Zakaj pišem te včasih kritične, včasih ogrožene, včasih bridke besede? »Mislim, da monter po trindvajsetih letih dela lahko tudi kaj pove!« je rekel Stefan Šmigoc.

Gre končno za manjši tozdz ljudi, ki so na veliki preloščini. Dobesedno podira se jim to, kar so dolga leta gradili. Prav je, da postušaemo, kako oni to občutijo, da jih skušamo razumeti in upoštevati tudi njihovo mnenje.

Seveda pa je treba napisati še nekaj stvari.

Njiv, ki jih obdelujejo, hiš, ki jih zidajo, popoldanskega fusa — vsega tega niso niti omenili. Saj to se ve! Toda tudi to vpliva na razpoloženje. To stopnjuje odpor pred preselitvijo, tudi to je razlog, da ne marajo na oddaljena gradbišča. Saj po svoje bi bila res škoda, če bi ostale njive neobdelane... »

Vprašali pa so: »Ali je to samoupravno, ali je to socialistično, da nas takole pehajo na cesto?«

Mislím, da je tako samoupravno kot tudi socialistično. Saj v Ustavi in Zakonu o združenem delu in še marsikje piše, da se je treba organizirati smotrno, se povezovati, združevati. In sploh ni res, da je to, kar ustvari neka organizacija, nekakšna last njenih delavcev — to je družbeno premoženje, ki so ga delavci dolžni upravljati tako, da bo korist za vso skupnost največja. Tako pojmuje družbeno lastništvo naš sistem. V sezdu in PMI pa imamo tudi samoupravne sporazume (o združevanju, o temeljnih srednjeročnega plana), kjer točno piše, da je nosilec strojne montaže v PMI tozdz Montaža Maribor.

Socialistično in samoupravno je uresničevati ta napisana načela. Je pa to seveda težko.

Tudi ni res, da bi kolektiv ne bil obveščen o razlogih, zaradi katerih je prišlo do tega ukrepa. Neštetokrat so to premleni na zborih delavcev in drugih sestankih. Vodilni delavci so to tem povedali vse, kar so mogli povedati, seveda pa ne tega, kar bi delavci radi slišali.

V nekem smislu je res, da so vodilni in sindikat pustili kolektiv na cedilu, ker uveljavljajo nekaj, kar ogromni večini prizadeti ni po godu. Junija je sindikat naredil anketo in

od 85 odgovorov jih je 19 odstotkov napisalo, da so za preselitev. Zdzaj, ko je preselitev zares aktualna, bi jih bilo nemara še manj.

Toda po drugi strani vodilni in sindikat uveljavljajo politiko in ukrepe, ki so dogovorjeni in potrjeni na ravni delovne organizacije, sozda in občine. In koncem koncev so tudi v tozdu samoupravni organi sprejeli takšne sklepe. Mnogi strokovnjaki so pregledali vse gradivo o Elektrokovinarjevem poslovanju in trdijo, da je to prava razvojna pot. Navsezadnje monterji sami pravijo, kako slabo je organizirano delo na gradbiščih. Ali niti v Elektrokovinarjevem sanacijskem programu ugotovitev, da je organizacija dela pri toliko raznovrstnih programih za tozdz pretrd oroh? Torej?

Povsem zgrešena je, žal, misel, da so izjave o pomanjkanju dela le finta, s katero vodilni uveljavljajo preselitev. Pravzaprav bi bilo lepo, če bi bila to le finta. V resnici pa so z delom slabo založeni vsi naši montažni tozdz, celo tisti najboljše in z najboljše prodajnimi službami. Razmisli: Oh, saj delo bi že nekako našli, pomeni vdajati se nevarni utopiji. Danes je treba zares narediti vse, da si čim boljše, da boš torej lahko preživel te težavne čase.

Mnogo je razlogov, ki govorijo, da je združitev strojne montaže v Maribor edino pametna pot.

Toda združitev — kako? Ne pozabimo, da so to ljudje, ki so po deset, petnajst, dvajset in več let delali! Da so nekateri bolni, revmatični, da imajo razne telesne okvare, kot pač vsi monterji. Da bo preselitev korenito posegla v njihovo življenje in ga spremenila. Eden ima morda ostarele starše na kmetiji, drugi ima kak drug problem... »

Ne recite, da se ne bomo ukvarjali s takimi problemi! Saj se vendar v vsakem tozdu trudimo zagotoviti čim boljše življenjske in delovne pogoje. Sindikat, samoupravni organi, vodilni, kadrovske službe, vsi rešujejo probleme svojih delavcev. In prav je, da delamo tako.

Reči moramo, da se tega v Montaži Maribor zavedajo in so pripravljani, da bodo ptujske monterje dobro sprejeli. To je zatrdil direktor tozda Borut Perhove in isto je povedal tudi vodilni planer Milan Belej, ki je v okviru operativnega planiranja izdelal tudi za kadrovske problematiko in ki osebno razporeja in sprejema delavce, ki prihajajo iz Elektrokovinarja.

Za prvo skupino, ki je prišla 3. septembra (bilo jih je 13, pet pa jih ni

prišlo), so organizirali sestanek, na katerem so jih seznanili s tozdom, z organiziranostjo, načinom dela, skratka z vsem, kar potrebujejo. Pozdravil jih je vodja organizacije in priprave, poleg je bil tudi direktor tozda, pa še predstavniki kadrovske službe. Posebnih vprašanj ni bilo, torej so delavce razporedili — štiri med njimi na Igalo.

Ko sem bil na Ptuju, so se delavci tam razburjali, da jih v Mariboru razporejajo na nižje ocenjena delovna mesta. Milan Belej je povedal, da so res takšni primeri toda: »Mi pri razporejanju porabljamo že ustaljena merila: izobrazbo in prakso. Med Elektrokovinarjevimi monterji smo opazili fante, rojene 63 ali 64 leta, ki so razporejeni na dela monter I — v našem tozdu pa ima tak delavec vsaj deset let prakse in tako smo jih razporedili nižje. Dol gredo tudi režiji, ki nimajo primerne izobrazbe, mi pa tudi nimamo potrebe po tovrstnih delavcih.«

In še je rekel, da v dinarjih ne bo dobil nič manj, predvsem pa, da za Elektrokovinarje uporabljajo natančno ista merila kot za svoje delavce.

»Zdzaj ne moremo govoriti o njihovih in vaših. Zdzaj so vsi naši,« je rekel. In to o enakih merilih podkrepi s primeri, ko so nekaterim odmerili višja relativna razmerja — in sicer tistim monterjem, ki so končali šolo, pa bili v Elektrokovinarju razporejeni na dela specializiranega monterja. V Montaži so na teh delih pričeni delavci. Kdor ima kvalifikacijo, je monter — in tako so nekateri Ptujčane uvrstili višje.

Milan Belej je zatrdil tudi to, da bodo pri razporejanju upoštevali probleme ljudi — tako kot pri razporejanju na gradbišča vedno skušajo najti rešitve, v okviru možnosti, seveda.

Vsekakor je tako prav.

Preselitev Elektrokovinarjev v Maribor ne bi smela biti, kot da prihajajo zdaj neki nebodija treba pripetenci k bogatinom, kot da naj bodo Ptujčani veseli, da sploh lahko pridejo v Maribor. Spodbudno je slišati, da se vodilni v Mariboru tega zavedajo in so pripravljani, da bodo nove delavce lepo sprejeli in jih enakopravno vključili v kolektiv. Če bo tako, potem bo tudi ta boleča akcija uspešno opravljena in takrat se bo pokazalo, ali so imeli prav tisti, ki so rekli, da bo združitev strojne montaže omogočila boljše razvoj te dejavnosti in večjo socialno varnost vsem, ki delajo v njej.

LOJZE JAVORNİK



Panonijin razstavni prostor na Kmetijskem sejmu v Gornji Radgoni. (Foto: Frku).

## Predstavitev kmetijskega programa v Radgoni

Na dvaindvajsetem mednarodnem kmetijsko-živliskem sejmu v Gornji Radgoni se je med devetdesetimi domačimi in osemdesetimi tujimi razstavljalci razstavljala tudi vrsta IMP-jevih organizacij.

Panonija in Blisk sta predstavila svoj kompletan program na že običajnem razstavnem prostoru. To so Panonijini stroji za obdelavo tal, med njimi kot novost rahljač, pa predsetvenik racional, pa medvrstični rotokultivator itd. Manjkali niso niti sadilni stroji, niti pobiralna stiskalnica (balirka). Razstavili so tudi traktorske priklole, škropljnice, pa kotle za žganjekuho v raznih izvedbah.

Tudi Blisk je predstavil kompletan program — od drobilcev zrnja, prek polnišnih transporterjev pa do napajalnikov za živino in mešalcev gnojevke.

Drugi IMP-jevi tozdz so razstavljali na razstavnih prostorih drugih organizacij, s katerimi sodelujejo. Na razstavnem prostoru Emone Inženiringa smo lahko videli Tehnomontovo opremo za mlekarstvo, pa Ipkovo farmsko opremo in plastične posode, označeno pa je bilo tudi, da Klima Celje sodeluje z dobavo opreme za prezračevanje.

To pa še ni vse. IMP-jevi kmetijski stroji in oprema so bili tudi

na razstavnih prostorih drugih organizacij, s katerimi sodelujejo. Na razstavnem prostoru Emone Inženiringa smo lahko videli Tehnomontovo opremo za mlekarstvo, pa Ipkovo farmsko opremo in plastične posode, označeno pa je bilo tudi, da Klima Celje sodeluje z dobavo opreme za prezračevanje.

To pa še ni vse. IMP-jevi kmetijski stroji in oprema so bili tudi na razstavnih prostorih raznih trgovskih hiš. Tako smo na Agrotehniknem razstavnem prostoru našli enega poleg drugega Dvigalov in Skipov traktorski nakladalec.

V torek, 21. avgusta je bil na Radgonskem sejmu tradicionalni Dan Panonije, ko so se zbrali Panonijini poslovni partnerji. Zbrali so se tudi predstavniki trgovskih hiš, s katerimi ima Panonija sporazume o prodaji svojih izdelkov. Na kmetijskem sejmstvu Rakičan je Panonija organizirala predstavitev svojih strojev. Magister Miro Čizmič je gostom razložil delovanje posameznih strojev, traktoristi pa so pokazali, kako uspešni so ti stroji na njivah. frku

### • Nadaljevanje s 1. strani.

Ugotovimo skratka lahko, da so v Elektrokovinarju, Montaži in PMI-ju storili vse potrebno, da ne bo nobeden od Elektrokovinarjevih delavcev ostal brez dela na cesti.

Medtem pa se je prvih trinajst Elektrokovinarjevih strojnih monterjev v ponedeljek, 3. septembra, javilo na delo v Montaži (pet pa jih ni prišlo). Čeprav so se monterji prej zelo razburjali in jih vodstvo tozda na mnogih sestankih ni moglo prepričati v upravičenost in potrebnost tega ukrepa, s prvo skupino tistih, ki so prešli, ni bilo problemov. Več o pripombah Elektrokovinarjevih monterjev in o prehodu pišemo v posebnem članku na 2. strani.

Omenimo le to, da se skupaj z monterji selijo v tozdz Montaža tudi na montažo vezani režiji (priprava dela, skladišče itd.) Montaža bo prevzela tudi ves uporabljen material po dnevnih cenah, osnovna sredstva pa amortizirani knjižni vrednosti, medtem ko lahko drobno orodje Elektrokovinar zadrži, ga proda sam, ali pa ga bo tudi odkupila Montaža. Vse to bo urejala skupna komisija, v kateri ima vsak tozdz tri člane. S tem bo Elektrokovinar dobil določena sredstva, ki jih bo lahko uporabil za razvoj proizvodnje.

Ker se bo Elektrokovinarju z ukinjanjem strojne montaže zmanjševal prihodek in ker bo dejansko imel manj delavcev, Montaža pa več, je tozdz Montaža Maribor pripravljen plačevati tudi določen delež za finančno računovodsko in splošno kadrovske službo in sicer v razmerju s številom preseljenih monterjev. V Montaži Maribor menijo, da s prehodom ne bo problemov, le na to opozarjajo, da se mora Elektrokovinar držati rokov, po katerih mora biti večina monterjev v Mariboru do 15. novembra. Od novembra do marca je, kot vemo, v montažni dejavnosti mrtva sezona in lahko verjamejo Mariborčanom, da bo težko, če bodo prihajali monterji s Ptuja takrat, ko ne bodo imeli dela, da bi jim ga dali v roke.

KAKO DO DENARJA ZA RAZVOJ PROIZVODNJE

Druga, za Elektrokovinar izredno pomembna sanacijska usmeritev, je razvoj proizvodnje, v kar je vključena naložba za nakup potrebne

opreme. Z odhodom strojne montaže bo manj prihodka, torej bo še tem bolj pomembna, da čim bolj ustosobijo proizvodnjo. Zato so postavili dva cilja:

1.) Pridobitev obratnih sredstev za proizvodnjo (tu je Elektrokovinar v začetku zahteval celo brezobrestne kredite, ki naj bi jih dobil v okviru PMI-ja).

2.) Pridobitev sredstev za naložbo, s katero bi predvsem obogatili opremo v proizvodnji. Tu so računali na kredit za inovacijsko nalogo (uvedba proizvodnje opreme za tehnologijo vode), združevanje v okviru PMI-ja ter navadne bančne kredite.

Pri teh zadevah pa se je zataknilo. Banka ni bila zadovoljna z vlogo za inovacijski kredit in treba jo je bilo popraviti, kar je zdaj že najrejeno. Glavni direktor PMI-ja Janez Sterniša je tudi povedal, da je medobčinska gospodarska zbornica programu dala podporo. Predstavniki PMI-ja pa se bodo s predstavniki bank v kratem pogovarjali o možnostih za pridobitev bančnih posojil.

Združevanje v okviru delovne organizacije pa se je zavleklo, ker so si v programu ukrepov za udržitve PMI-ja kot eno ključnih nalog zastavili razvoj dohodkovnih odnosov in združevanje na osnovi sovlaganja, s čemer naj bi presegli navadne kreditne odnose. Zato pa so morali v PMI-ju pripraviti sporazum, ki opredeljuje način združevanja sredstev na teh novih osnovah. Ta način je opredeljen in dobilo so ga tozdz, da ga bodo sprejeli njihovi delavski sveti. Pripravljena pa sta še dva konkretna sporazuma za tozdz Elektrokovinar in sicer: združevanje denarja iz rezervnih skladov, s čemer naj bi Elektrokovinarju zagotovili del obratnih sredstev ter združevanje za investicijo, za kar naj bi združevali v vsem sezdu po istem obrazcu, kot je predlagan za investicijo tozdz Blisk.

To pomeni, da zdaj ni mogoče napisati nič konkretnega, na koliko denarne podpore lahko računa Elektrokovinar pri razvoju svoje proizvodnje. Realno je pričakovati, da bodo do konca leta znani finančni viri in morda izvršena prva združevanja.

DRUGI UKREPI ZA BOLJŠE DELO

Ob zgoraj opisanih glavnih akcijah, ki so terjale največ naporov, pa so v Elektrokovinarju naredili še

marsikaj. S 1. majem so preselili nekatero službo, tako da so vse, ki se vežejo na organizacijo proizvodnje, preselili k tovarni na Rogozniški, druge pa so združene na Zadružnem trgu.

Poleg te selitve pa so začeli izvajati določene organizacijske ukrepe, s tem da so precizno opredelili zadolžitve posameznih režijev in služb, tako da je delitev dela jasno določena, prav tako pa način sodelovanja med različnimi službami. V.d. direktorja tozda Elektrokovinar Janez Lah je prepričan, d. bodo tako dosegle bolj sistematično in boljše delo.

Uvedli so planiranje finančnih tokov, začeli so urejati postopke samoupravnih organov, začeli so tudi novo organizacijsko zgradbo tozda, ki bo usmerjen v proizvodnjo čistilnih naprav ter naprav za kemično in termično pripravo vode in v elektro-montažno dejavnost. Razen tega so uveljavili še vrsto manjših, operativnih ukrepov, katerih cilj je tudi boljše delo in skrajno varčevanje (npr. planiranje prevozov). Z vpljavo individualne stimulacije in sistem delitve osebnih dohodkov pa hočejo zboljšati delovno storilnost s tem, da bodo pridni še bolj motivirani za svoje delo, neprizadevane pa bodo z nižjimi osebnimi dohodki prisilili, da se bodo zamislili nad svojim odnosom.

Posloval je Elektrokovinar glede na probleme razmeroma dobro. V prvem polletju je ustvaril 332,7 milijona dinarjev celotnega prihodka (54,6 odstotka več kot lani v istem času). Porabljena sredstva so mu sicer rasla nekoliko hitreje od celotnega prihodka (za 56,3 odstotka), a še vedno je ustvaril 90,5 milijona dohodka (50,4 odstotka več kot lani), kar je 2 odstotka več kot so načrtovali.

Nov element v tem tozdu pa je zahteva Elektrokovinarjevih delavcev s področja elektromontaže, da bi to dejavnost organizirali kot svoj tozdz. O tem so imeli v tozdu že nekaj pogovorov, očitno pa je, da so jo delavci postavljali tudi zaradi prehoda strojne montaže v mariborsko Montažo.

Glavni direktor PMI-ja Janez Sterniša, ki je sodeloval pri obravnavanju te pobude, meni, da je upravi-

### ELEKTROMONTERJI HOČEJO SVOJ TOZD

Nov element v tem tozdu pa je zahteva Elektrokovinarjevih delavcev s področja elektromontaže, da bi to dejavnost organizirali kot svoj tozdz. O tem so imeli v tozdu že nekaj pogovorov, očitno pa je, da so jo delavci postavljali tudi zaradi prehoda strojne montaže v mariborsko Montažo.

Glavni direktor PMI-ja Janez Sterniša, ki je sodeloval pri obravnavanju te pobude, meni, da je upravi-

LOJZE JAVORNİK

# IMP-jevci z instalacijskimi deli preganjajo gradbince, da bo delo v roku končano

**Veliko naših gradbišč je razmetano po celem Iraku. Dosti jih je daleč od naselij. Puščava in vse neprijetnosti, ki sodijo zraven, je lokacija projekta A. Daleč od Bagdada, daleč od našega tepega Abu Ghraiba.**

Sam projekt je čudovit. Izredno strokovno in kvalitetno narejen. Investitor je zaenkrat zelo zadovoljen. To je neverjetno zahteven objekt in kaj podobnega IMP še ni delal. Tudi monerska skupina je čudovita. Brez njih bi sigurno bilo marsikaj narobe. Drugače delo poteka v redu kljub

manjšim problemom, ki jih je navsezadnje pri takšnem delu povsod po svetu. Pa prislunhimo tistim, ki na projektu delajo.

FRANC KNEZ iz tozda OV in ANTON KUKULIČ iz tozda Elektromontaža sta operativca. Prvi za strojne instalacije, slednji za električno. Oba sta več kot eno leto na projektu. Takole pravita:

»Objekt je zelo zahteven, tako da je nekateri materiale potrebno čakati precej časa. To povzroča določene probleme. Investitor namreč zaradi zamud naših storitev ne plačuje redno in morali smo zmanjšati število monterjev, čeprav bi jih nujno potrebovali. Sedaj smo v takšni fazi, da gradbenikov praktično ni, kar nam seveda olajšuje delo. Z monterji ni problemov in čeprav smo sredi puščave, oddaljeni od najbližjega naselja 120 km, sta disciplina in produktivnost dobri. Vsi smo zadovoljni.«

LUDVIK HORVAT iz tozda Elektromontaža je vodilni monter že 15 let. Izkušen, priden in izredno sposoben. »V Iraku sem poldrugo leto in od samega začetka na tem projektu, tako da dobro poznam si-

tuacijo. Od vsega zahtevnega na tem projektu lahko rečem, da so elektroinstalacije najbolj zahtevne in kaj takega jaz še nisem nikoli delal. Zato je treba načrte, ki so v glavnem v redu, dobro preučiti. V moji skupini je 12 monterjev iz Elektromontaže. Elektrokovinarja in Bliska in z vsemi sem zelo zadovoljen. Mogoče sem imel srečo, da sem prišel na ta projekt in odkrito povedano sem raje tukaj kot kjerkoli drugje, predvsem zaradi nekoliko milejše klime in seveda zaradi zaslužka, saj ni nobena skrivnost, in mislim, da je tako prav, da proizvodni delavci dobro zaslužijo. Stiki s centralo v Bagdadu so kolikor se le da periodični, le pošta je nekoliko neredna in zato so monterji najbolj občutljivi, saj jim pismo v tej puščavi veliko pomeni.«

To je res. Enakega mišljenja so bili tudi vsi ostali.

FRANC PETRIJAN, monter specialist iz tozda Blisk, je monter klima naprav že 23 let. Izkušen in priden monter, ki je v Iraku eno leto in je skoraj z vsem na projektu zadovoljen. Gradi hišo v Prekmurju in rabi denar. Lepo je, če so ljudje zadovoljni. S takšnimi monterji je užitek delati.

PERO KURAJA, monter specialist iz tozda OV, varilec, ki že sedem let dela v IMP-ju, oziroma 3 leta v

Iraku in vedno na projektih oddaljenih od Bagdada. Pravijo mu »Puščavski lisjak«. Nam je povedal: »Zadovoljen sem in sem najraje na tem projektu oziroma na teh »puščavskih« projektih. Imam mir, zaslužek je dober, to pa je tisto, kar me vleče. Sam »A« projekt je res lep in od vseh projektov, na katerih sem jaz delal tukaj, je najboljši. Zato imam namen ostati na vzdrževanju tega objekta. Če me ne bodo potrebovali, grem na drugi projekt, ker bi želel delati v Iraku še eno leto. Namreč še nisem poročen, načrtov imam pa veliko.« Skoraj enako pravi JANEZ VRTIČ, monter vodovoda iz tozda Elektrokovinar. Dve leti je v Iraku in ves čas na tem koncu Iraka, najprej na objektu B in sedaj na A. »Po enem letu me je zagrabila kriza, še sam ne vem zakaj. Sedaj je veliko boljše in rad bi še ostal na projektu, če me bodo potrebovali. Razumemo se dobro, čeprav pridejo težave. Puščava pač naredi svoje. Delamo veliko, tako, da prostih dni ni, ker smo tudi v petek do kosila zasedeni. Potem sledi pranje perila, šport, ribolov, počitek in tako nenehno iz tedna v teden. Precej naporno.«

Vrtič je zelo miren, priden fant, ki je vedno lepo oblečen, urejen, sodelavci mu rečejo »Maneken« (v puščavi).

To so misli monterjev, delavcev, ki so navajeni na terensko delo. Navajeni so tudi na probleme. Vprašali smo jih, kako je z varstvom pri delu in z zdravstvenim varstvom. Ni bilo veliko pripomb, čeprav so tudi tu težave. Dostikrat pride do pravega puščavskega viharja, ko so pogoji dela nemogoči. Sedaj je nekoliko boljše, ko je objekt končan. Nesreč pri delu na srečo ni bilo veliko, vsega dve v dveh letih in s tem vsekakor moramo biti zadovoljni.

Zdravstveno varstvo je dolgo časa bilo lepo urejeno, ker je bil SCT-jev zdravnik na gradbišču. Sedaj ga ni več, odšel je se na drugo gradbišče, in to je res manjši problem. V puščavi je veliko kač, škorpionov, pajkov in to so res nevarnosti. Zato je dogovorjeno, da naš zdravnik redno obiskuje to gradbišče.

Drugi posebnih problemov ni, čeprav je težko dobiti pijačo in cigarete. Prej so imeli kantino, pa je bilo veliko lažje. Odkar so gradbinci odšli, tudi kantine ni več, toda ljudje so močni, znajdejo se, so izredno pridni in če so še veliko zaposleni, se ni treba bati nezadovoljstev.

Prav to je velik uspeh vseh nas v IMP-ju.

ZORAN BAREŠIČ

## Investitor je zelo zadovoljen

Dela na mnogih naših gradbiščih v Iraku gredo h koncu. Zato smo se odločili, da o vsakem projektu napišemo nekaj vrstic. Začeli bomo s projektom B, in sicer z lokacijo B 2 v bližini Basre na jugu Iraka. To je namreč edino gradbišče tega projekta, kjer je sedaj delo v polnem zamahu. Obiskali smo naše monterje.

Vodja projekta B Branko Štula iz tozda Inženiring je o projektu B in o lokaciji B 2 povedal: »Najprej je treba reči, da smo v času začetka dela na B 2 ostali brez pomočnika vodje projekta B, ker je zaradi odhodov v domovino prišlo do kadrovskih sprememb. Pričakujemo, da bomo ta problem v kratkem rešili, saj je še veliko dela do likvidacije projekta. Večji del B objektov smo že predali in že teče garancijska doba, zato ne moremo pričakovati končno formirane skupine za vzdrževanje, ki je sedaj v teku. Na ta način bomo lahko uspešno opravili tudi zadnje obveznosti do investitorja.

Rok za gradnjo teh objektov je bil 20 mesecev, B 2 pa pričakujemo, da bomo zgradili v rekordnih desetih mesecih, čeprav dela ne potekajo točno po planu in to predvsem zaradi zamude pri gradbenikih. Zato lahko rečem, da IMP s svojimi instalacijskimi deli dobesedno »preganja« gradbince.

Poleg tega na rekorden čas vplivata dva faktorja: prvi, da je največji del materiala za objekte že tu v Iraku in drugi je skupna želja vseh nas, hitro opraviti svojo nalogo ter v zadovoljstvo investitorja lokacijo uspešno predati.

Kar se tiče ostalih stvari, kot so pogoji življenja in dela, osebni dohodki in podobno, so na vseh objektih, torej tudi na B 2 približno enaki: terensko delo, terensko življenje, terenski zaslužek. Na koncu bi še rad povedal, da sem zelo zadovoljen z vsemi monterji in z vodjo montaže. Poudariti je treba tudi, da zelo dobro sodelujemo tudi z vsemi drugimi delavci na gradbišču in, da so ravno tako vsi ostali zadovoljni z nami.« Tako pravi vodja projekta B.

O življenju in delu na tem objektu pa smo se pogovarjali tudi z monterji. Vsak je povedal svoje mnenje. MARJAN ČOŽ iz tozda OV je vodja montaže in pravzaprav vodja gradbišča, ker je odgovoren za vsa instalacijska dela: »Zamude pri graditvi objekta so, rekel bi, objektivne narave, ker je lokacija zaradi situacije v Iraku nekajkrat spremenjena. Zato tudi prvega roka za začetek ni bilo moč postaviti. Mi smo začeli instalacijska dela v novembru 1983 in delo zelo dobro napreduje. Kljub temu, da je večina materiala že tu na gradbišču, je pričakovati, da bo zamujala dobava preostalega materiala. Problem je namreč v tem, da je material za vse B objekte prišel

naenkrat in, da smo v situaciji, ko bo nekaj od tega, kar je bilo predvideno za B 2, intervencijsko uporabljeno za druge lokacije ali projekte.

Drugi problem je velika oddaljenost od Abu Ghraiba (ca. 600 km), povezava pa mora biti. Zato je treba imeti na razpolago dober avtomobil, kar je v sedanji situaciji težko pričakovati z ozirom na to, da je na splošno voženj po Iraku zelo veliko, avtomobili pa so že precej izrabljeni. Da ne bi govorili samo o težavah, so tudi dobre strani. Lahko rečem, da sem z vso skupino na gradbišču zelo zadovoljen, saj si bolj strokovnih in discipliniranih delavcev res nisem mogel zaželeli. Zato pričakujem, da bo kljub manjšim problemom, ki sem jih omenil, objekt uspešno zaključen in predan.«

BORIS BUČAR iz tozda Klima montaža, vodilni monter klima naprav: »V skupini smo štirje in smo zadovoljni. Zaradi že znanih težav vsi na gradbišču, ravno tako kot vsi drugi delavci na puščavskih lokacijah prejemo t.i. puščavski dodatek v jugoslovanskih dinarjih in lahko rečem, da nismo nejevoljni, čeprav je prejšnja leta bilo veliko boljše.«

JOŽE ŽABČIČ, monter specialist iz tozda Elektromontaža, je že drugi v Iraku. Prvič je delal v Bagdadu, sedaj so delovne razmere seveda povsem drugačne. Z delom je zadovoljen, saj ima tudi odličnega vodilnega monterja, izkušenega Lojzeta Zupaničiča. Malo težav predstavlja dejstvo, da si v puščavi, da časopisi neredno prihajajo, da pravzaprav pravega družbenega življenja ni.

DRAGO ŠEBJANIČ iz tozda Blisk je ključavničar. Dela vse, kar mu pride pod roko. V Iraku je že dve leti. Takole pravi: »Čeprav je razlika delati v mestu ali v puščavi, nimam ne vem kakšnih pripomb na delovne in življenjske razmere. Povezava med Bagdadom in gradbiščem je, ker imamo pridnega in prizadevnega vodjo montaže. Tudi pošta se dokaj redno dobi. Kar se privatnih stvari tiče, imam namen ostati še nekaj mesecev v Iraku, potem se vračam domov. Gradim hišo v Prekmurju in potrebujem denar. Ko sem prišel v Irak, sem imel celo plačo v dolarjih, sedaj je situacija spremenjena na slabše. Nimam pripomb na to spremembo, saj vemo, v kakšnih težavah je naša država. Važno je, da denar je, a slišim, da vsaj zaenkrat ni večjih problemov glede nakazil.«

ZORAN BAREŠIČ

## Zima nam je bila naklonjena, dobavitelji pošiljali slab material

**Dela na projektu P-201 smo prevzeli avgusta 1983 z oznako »dodatek 4«. Dela so obsegala: napravo kanalizacije, irigacije, vodovoda s kompletno infrastrukturo, kar bi po domače rekli ureditvijo okolice.**

Čeprav ta dela niso bila domena, smo bili pogodbeno nosilec mi v sodelovanju z SCT-jem, ki je opravil vsa gradbena dela, posebno še, ker je bila vrednost naših del SCT-jevim 23:77%.

Pogodbeni rok je bil zelo kratak, vsega šest mesecev, zato smo takoj pristopili k delu, ter v septembru in oktobru naročili ves potreben material. V začetku novembra 1983 pa smo položili že prve metre kanalizacije, dočim so se glavna dela na polaganju vodovoda in irigacije odvijala v zimskih mesecih od decembra do februarja. V tem času smo položili 5.494 m kanalizacije, 5.937 m vodovoda in 22.473 m irigacije, montirali črpalnice za irigacijsko vodo z zajetjem na Tigrisu, črpalnice za pitno in požarno vodo na projektu samem, ter črpalnice fekalne kanalizacije.

Imeli smo tudi nekaj sreče z »milo« zimo, saj je v tem času le dvakrat ali trikrat rahlo rosilo, kar nas ni bistveno oviralo pri delu. Tisti, ki so v Iraku preživeli že več zim, pravijo, da so običajno tod pozimi huda deževja, ki bi nas močno ovirala.

Dosti več nepotrebne dela so nam dali proizvajalci domačega materiala, saj je bilo veliko

možnega monterja, vsak po svoji angažiranosti prispevali, da je bilo delo v roku opravljeno.

Bili so slučajni na gotovih sektorjih, ko smo pripravili irigacijo za predajo, napolnili cevodode na predpisan tlak 13 barov (stiskajoč pesti, da bodo litoželezni fazoni vzdržali ta tlak), pa nam je počil kateri od litoželeznih kosov. Neredko je bil monter moker kakor miš. To je pomenilo začetni vse znova, delo v blatu, smeh ostalih, ki so slučajno ostali suhi, preobleči se je bilo treba in spet na delo. Takoj smo se ponovno lotili in poskušali popraviti omrežje in ga pripraviti za predajo še isti dan. Nemaokrat smo delali tudi v mraku, ponoči, da je bil odcep pripravljen, ga spet postavili »pod tlak«, da bi ga naslednji dan preizkušali uspešno predati.

Vsak zamujen dan nam je povečal bojazen zakasnitve končne predaje.

Ker smo na tem projektu delali že tudi pogodbeno dela po osnovni pogodbi, Aneksi I, II in III, je bilo naselje z menzo že prej postavljeno in organizirano tako, da s te strani ni bilo težav.

Delo našega partnerja SCT-ja je bilo bolj vsestransko. Zato so imeli tudi pri prevzemanju posameznih faz dela, predvsem pa pri prevzemu asfalta več težav, ki pa na srečo, na končni rok le niso

vplivale. V zelo kratkem času so opravili veliko delo, katerega se ne bi sramovala nobena tuja firma.

Celo gradbišče je bilo treba očistiti šibja in palm, ki so jih posekali več kot 2000. Odkriti je bilo treba humus na vseh bodočih površinah cest in parkirišč v skupni kubaturi 25.600 kubičnih metrov. Iz Nibaje je bilo pripeljanega 130.000 kubičnih metrov gramoza, za tampono cest in parkirišča. Položili so 90.000 kvadratnih metrov asfalta na cestah in 13.200 kvadratnih metrov na pločnikih, postavili 17 km in 13,5 km robnikov za pločnike.

Zgrajena so bila vsa tri črpalnišča. Tisto za pitno vodo na projektu samem ima 1.600 kubičnih metrov prostornine. Zgradili so tudi dve pokriti parkirišči s skupno površino 1.500 kvadratnih metrov, položenih 5000 kvadratnih metrov betonskih plošč za peš poti in platoje, napravljeno je 1.577 m montažne ograje in 3700 m žične.

Izkopali, pripravili posteljico, zasuli so tudi vse kanale za naše instalacije v skupni dolžini 35 km.

Sodelovanje obeh partnerjev je bilo složno in delovno. Veliko pomoč nam je nudil direktor projekta SDPR-a, kar nam potrjuje tudi pravočasno dokončanje del, katerih prevzem smo prijaviteli celo dva dni pred iztekom pogodbenega roka.

Naš strah, da bi predajo investitorju zamudili, je imel dva razloga: prvič ugleda naše firme IMP, saj bi nam zamuda lahko otežila start za pridobitev novih del in drugič zaradi penalov, ki so znašali 5.000 dolarjev za vsak zamujen dan. Toda uspelo nam je, objekt je bil napravljen v roku, nadaljujemo z delom tudi na Aneksu 5, to nam daje upanje za nadaljevanje del na Aneksu 6.

Veliko zadovoljstvo nam je lahko tudi predlog investitorja, da se spomin na delo na tem projektu, na naše obnašanje in prijateljstvo z njim ena od cest poimenuje »Jugoslavija«. To nam je največje mogoče priznanje.

Začeli bomo z novim delom, novi problemi. V nas pa ostaja draž po takem nomadskem življenju, saj v človeku ostaja zvest, da smo z našim delom obogatili košček zemlje. Nadaljujemo nova dela, izvršeno delo pa ostaja v zadovoljstvo naročnika, za sedanje in kasnejše rodove.

BRANKO ŠTRKALJ



Skupina monterjev na gradbišču v Basri.



Skupina monterjev s projekta A.

## Marketingove akcije za prodor na nova tržišča

Toz Marketing letos izvaja široko akcijo, katere cilj je pridobitev čim več možnosti za blagovni izvoz IMP. O tem nam je dal nekaj podatkov Janko Kernsik, ki je odgovoren za izvedbo te akcije.

Akcija je planirana tako, da je Marketing prisoten z akvizicijo v deželah SEV, v za IMP interesantnih zapadnih deželah in v deželah v razvoju.

Končni cilj akcije je poleg navezave trajnejših izvoznih poslov predvsem njihovo usmerjanje v dolgoročne proizvodne kooperacije. Kooperacijski odnosi s tujimi partnerji nam namreč ne zagotavljajo samo določene sigurnosti letne realizacije izvoza (in uvoza), preko njih moramo doseči naš glavni cilj, to pa je posodobitev in stalni razvoj proizvodnih programov naših tozov. Dejstvo je namreč, da tozdi nove izdelke, ki bi bili dobro prodajani na inozemskih tržiščih prepočasno razvijajo.

### AKCIJE ZA PRODOR V SEV

Naš glavni cilj med državami SEV, so ZSSR, ČSSR in NDR, s katerimi ima Jugoslavija klirinški način plačevanja.

Prodor na tržišče SEV izvajamo po naslednjih poteh:

- skupna gospodarska predstavništva v SEV
- predstavništva, ki jih imajo slovenski ozdi v SEV
- predstavništva, ki jih imajo ozdi iz drugih republik v SEV
- direktni stiki tozda Marketing s partnerji v SEV.

Ostale članice SEV Madžarska, Poljska, Romunija, Bolgarija, ki imajo probleme s konvertibilnimi valutami pridejo v poštev za naše izvozne posle le občasno (v okviru raznih kompenzacijskih poslov).

Marketing ima zaenkrat v realizaciji posle v vrednosti 1.500.000 klirinških dolarjev. Udeleženi so Ten-Telekomunikacije, Klimat, Tio in Montaža Maribor.

V toku so naslednje akcije:

**NDR:** Podpisana je pogodba za izvoz tozda Ten-Telekomunikacije v višini 1.190.000 klirinških dolarjev (pretvorniki, rezervni deli) k firmi Elektrotehnik. Posel smo pridobili v močni konkurenci z Bolgarijo.

Z Elektrotehnikom se bomo ponovno sestali na jesenskem sejmu v Leipzigu s ciljem razširitve sodelovanja po izvozu in uvozu. Marketing pa vodi tudi širšo akcijo za izvoz klimatizacije v NDR preko Metalke in Rudisa, s katerima smo sklenili ustrezne sporazume. Z Metalko smo organizirali predstavitev na spomladanskem sejmu v Leipzigu.

**ČSSR:** Rezultate pričakujemo od akcije, ki jo vodimo skupno z Brodimpexom — Beograd. Možnost izvoza klimatizacije — kot blagovni izvoz in kot montažna dela.

**ZSSR:** Tržišče obdelujemo v sodelovanju s Slovenijalesom, Metalko Ljubljana in Genexom Beograd. Na osnovi doseženih izkušenj s SSSR pričakujemo konkretni odziv v daljšem obdobju.

### KONCEPT NADALJEVANJA AKCIJE

Dosedanja akcija je pomenila predstavitev naših možnosti. V Marketingu ugotavljamo, da struktura kadra, ki dela v predstavništvih jugoslovanskih OZD v deželah SEV, ne pokriva našega programa po tehničnih vprašanjih, zato bomo dosegli rezultate le z osebno pristojnostjo v teh deželah. Vse akcije v SEV morajo potekati z medsebojnim obveščanjem in s sodelovanjem tozda Marketing in proizvodnimi tozdi. Potrebno je tudi točno medsebojno obveščanje in skupen nastop tozda Marketing in tozda Inženiring.

Žal so v izrednem upadanju nastopi jugoslovanskih ozdov v investicijski izgradnji, kar pomeni zapiranje možnosti tudi za blagovni izvoz.

Rezultati izvoza v SEV pa bodo odvisni predvsem od naslednjih faktorjev:

- Pričakovati je zmanjšanje kupne moči partnerjev iz SEV. Razlog za to je omejevanje izvoza nekaterih strateških surovin — npr. nafta, premog za koksiranje — in preorientacija na povečanje medsebojne trgovinske izmenjave med članicami SEV.
- Prišlo bo do vsiljevanja izdelkov (kot protiuvoz), ki jih jugoslovanska stran ne potrebuje (npr. razni stroji).
- Izvajali bodo pritisk na naše izvozne cene, katere primerjajo s cenami zapadnih tržišč.
- Zahtevali bodo kredite.
- Problem pomeni tudi delež zapadnega materiala v izdelkih za izvoz v SEV, ki jih prodajamo za klirinške dolarje.
- Izdelati bo potrebno odgovarajoče tehnično dokumentacijo v tujih jezikih in pridobiti ustrezne ateste.

### AKCIJA ZA IZVOZ NA KONVERTIBILNA TRŽIŠČA

IMP žal ni izbral izrednih možnosti za povečanje konvertibilnega blagovnega izvoza, ki jih je imel v času velikih nakupov tujih izdelkov, namenjenih za investicijska dela doma in v tujini.

V tozdu Marketing se tega dejstva dobro zavedamo in poudarjamo, da brez razširitev kontaktov z novimi kupci in novimi deželami ne moremo pričakovati povečanja konvertibilnega blagovnega izvoza, je povedal Janko Kernsik.

Naloga tozda Marketing je »odpreti vrata« našim tozdom za izvoz. Naloga tozov pa je, da tako možnost čim boljše izkoristijo.

S tem ciljem pred očmi je Marketing najprej navezal stike z vsemi jugoslovanskimi organizacijami, ki imajo predstavništva oziroma stike z našimi zanimivimi državah. Ti kanali so:

- skupna gospodarska predstavništva v 30 državah
- predstavništva Ljubljanske banke v 11 državah
- predstavništva Jugobanke v 12 državah
- slovenski ozdi, ki imajo predstavništva v tujini
- ozdi iz ostalih republik, ki imajo predstavništva v tujini
- inženiring organizacije
- zastopniške in zunanjetrgovinske organizacije.

Kaj kmalu pa smo ugotovili, da takšno posredno iskanje vezi s tujimi kupci ni dovolj. Uspeh je odvisen od tega, ali v tujem predstavništvu neke jugoslovanske organizacije najdemo človeka, ki pozna našo branžo in se je pripravljeno toliko angažirati, da lahko pričakujemo uspeh, je povedal Janko Kernsik.

Zato smo se v Marketingu odločili navezati neposredne stike s celo vrsto tujih firm, pri katerih lahko pričakujemo sodelovanje. Da bi splošno lahko navezali stike, je bilo najprej treba pripraviti gradivo, v katerem je predstavljena IMS-jeva ponudba. Zato je Marketing na svoje stroške izdelal katalog v šestih jezikih (angleško-špansko, nemško-francosko in rusko-srbohrvaška verzija). Tako so poskrbeli, da je IMP prvič dobil celovito predstavitev svoje proizvodnje.

Aprila smo začeli pošiljati ta katalog in ponudbo za sodelovanje tujim firmam — tovarnam, zunanjetrgovinskim firmam in inženirskim organizacijam. Poslali smo ga na preko 350 naslovov v Veliki Britaniji, Avstraliji, Belgiji, Cipru, Danski, Finski, Franciji, Grčiji, Irski, Luksemburgu, Kuvaitu, Maliti, Maroku, Nizozemski, Španiji in ZR Nemčiji. Iskali so predvsem stike s firmami, s katerimi IMP doslej ni sodeloval.

### PRIHAJAJO POZITIVNI ODGOVORI

Ta akcija ni ostala brez rezultatov. Večina prejetih odgovorov je pozitivnih, izražena je pripravljenost za sodelovanje v izvozu naših izdelkov ali za višje oblike sodelovanja. Ponudili so nam tudi kreditiranje skupnega nastopa v tretjih deželah.

Z direktnim pridobivanjem novih kupcev bo Marketing tudi v bodoče intenzivno nadaljeval in akcijo razširil na še ne kontaktirane države. Začetno naklado prej omenjenega kataloga smo že praktično vso razprodali v svet.

Za svojo dolžnost smatramo v Marketingu, da na ponudbe, ki se porajajo v naši akciji, takoj odgovorjamo, je nadaljeval Janko Kernsik. Žal ugotavljamo, da so reakcije tozov v večini primerov prepočasne, da še vedno (razen redkih izjem) nimajo prevedenih prospektov in da je formiranje izvozne cene poseben problem.

Zato v Marketingu poudarjajo, da bodo morali proizvodni tozdi v bodoče zagotoviti:

- stalno izboljšanje sedanjih izdelkov
  - stalno izpolnjevanje ponudbe z novimi, tehnološko sodobnimi izdelki, ki jih zahtevajo tuja tržišča
  - mednarodno priznane ateste
  - prevode prospektov v tuje jezike
  - takojšnje reagiranje na zahtevane izvozne ponudbe
  - ažurno dostavljanje veljavnih izvoznih cenikov in pravočasno obveščanje o spremembah teh cen
  - osebno odgovornost za prevzete izdelavne roke za izvoz
  - osebno odgovornost za medfazno in izhodno kontrolo izdelkov, namenjenih izvozu.
- Vse zgoraj omenjeno v praksi za enkrat (razen v izjemnih primerih) še ni zažvelo.

## Trata — Avtomatika: Drugo polletje bo boljše

V tozdu Trata-Avtomatika so za leto načrtovali dvakrat večji izvoz, kot je bil planiran za lansko leto. Pričakujejo, da jim bo izvoz na konvertibilno področje letos prinesel 80 milijonov dinarjev. Toda v prvem polletju so z izvozom zaslužili le 15 milijonov dinarjev in tako uresnili samo 19 odstotkov letnega plana.

Tako majhen odstotek izvoza so uresnili, ker tuji kupci še niso tehnično atestirali nekaterih za izvoz predvidenih izdelkov. Na Trati pričakujejo septembra in oktobra večja naročila za sisteme sekundarnih regulacij Fan Coil, zobniška podležja in elektronske regulatorje in nekatere druge izdelke po posebnih naročilih.

Poleg blagovnega izvoza na zahodno tržišče pa Trata-Avtomatika uspešno prodaja svoje izdelke domačim montažnim firmam, ki opravljajo investicijska dela v tujini, predvsem v vzhodnoevropskih državah (največ na Češkem in v Sovjetski zvezi).

Letos pa so Tratovci sklenili fiksne pogodbe s firmo Johnson Controls v Zvezni republiki Nemčiji za sisteme 300 (centralna kurjava). Januarja prihodnje leto bodo začeli izvažati tudi novi sistem 400 v Italijo k firmi Intrač v vrednosti za približno pol milijarde lir letno. Imajo pa že tudi naročila za dobave elektromehanskih regulacijskih naprav za 20 ladij, ki jih gradi jugoslovansko ladjedelnštvo za Sovjetsko zvezo. To sicer ni všteto v blagovni izvoz tozda, vendar pa se s tem dokazuje neoporečnost in konkurenčna sposobnost izdelkov Trate-Avtomatika na svetovnem tržišču. M.P.

## Dobri obeti za izvoz tozda Črpalk

V tozdu Trata Črpalke so za leto načrtovali izvoz v višini 10 milijonov dinarjev, pa so v prvih šestih mesecih dosegli le 37 odstotkov planiranega izvoza, kar je 3.700.000 dinarjev. Trata večji del svojih izdelkov izvažava v okviru dolgoročne kooperacijske pogodbe s firmo Speck v Zvezni republiki Nemčiji.

Tratin izvoz v prvih šestih mesecih je bil pod planskimi predvidevanji, predvsem zato, ker šele osvaja nove tipe polizdelkov za obtočne črpalke.

Prihodnje leto načrtujejo izvoziti okoli 200.000 ohišij obtočnih črpalk v vrednosti milijon nemških mark. Sedaj imajo že za okoli 70.000 nemških mark naročil. Od septembra dalje pa računajo povečati dobave za okoli 50 tisoč nemških mark mesečno.

Poleg kooperacijskega izvoza je Trata letos poizkusno izvozila 150 črpalk v Kuvajt. Na osnovi tega izvoza Kuvajt ponovno povprašuje po večjih količinah

črpalk. V začetku septembra je bilo predvideno, naj bi se Tratovci dogovarjali z Alzirom o možnosti izpolnitve ponudbe za 30.000 črpalk letno. V tem tozdu tudi pripravljajo naročen izvoz črpalk v Sovjetsko zvezo za 46.000 klirinških dolarjev.

Nekaj bo tozde še letos izvozil v Irak prek IMP-jevih montažnih tozov.

Veliko Tratinih izdelkov tudi vgrajujejo jugoslovanska gradbena in montažna podjetja v objekte v tujini, vendar se ta izvoz ne prikazuje kot Tratin izvoz, ampak ga prikazujejo druge firme v okviru svojega izvoza,

## Itakovo poslovanje: Material vse dražji

Toz Itak je v letošnjem prvem polletju gospodaril v okviru planskih predvidevanj ter v okviru materialnih in finančnih možnosti s tem, da je napolnil sklad skupne porabe in pospešene amortizacije.

Celotni prihodek je dosegel v višini 188 milijonov dinarjev, kar je 60 odstotkov planiranega. V primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta je prihodek v letošnjih prvih šestih mesecih višji za 44 odstotkov. Čisti dohodek je bil 48 odstotkov planiranega in je bil večji kot v lanskem prvem polletju za 29 odstotkov.

Seveda kritika ne velja za vse naše tozde. Vodja Izvoznega oddelka Tomaž Rataj je navedel delovno organizacijo Klimat in oba Tena, kjer Marketing redno vključujejo v pogovore s tujimi partnerji. Pohvalil je tudi celjsko Klimu, da za izvozne posle pripravlja popolno in dobro dokumentacijo.

Toda dobro obnašanje, kaže, je še bolj izjema kot pravilo. Proizvodni tozdi Marketinga ne obveščajo niti o spremembah cen na domačem tržišču. Jasno je, da mora prodajalec vedeti, po čem naj ponuja blago — kaže pa, da to mnogim proizvajalcem ni jasno. Zgodi pa se tudi, da tozdi Marketingu ne dovolijo priznati popusta, ki ga želi kupec — ko pa se kupec obrne naravnost na tozdu, mu ta popust in še druge ugodnosti brez problemov prizna. Ko srečajo takšne primere, imajo v Marketingu občutek, da jih tozdi gledajo kot nasprotnike, ne pa kot tiste, s katerimi naj bi se skupaj borili za večji izvoz.

Toliko na splošno o izvoznih problematiki. Toz Marketing pa je v letošnjem letu začel tudi široke akcije za prodor na tuja tržišča, o čemer pišemo v posebnem članku na 4. strani.

LOJZE JAVORNIK

## Na Zahodu ne priznajo podražitev

V Livarju že dalj časa postavljajo izvozu veliko pozornost, zato imajo na tem področju tudi lepe uspehe, saj je že nekaj let njihov celotni prihodek približno 30 odstotkov izvoza.

Za leto so planirali izvoz v vrednosti 4.117.627 ameriških dolarjev. V prvi polovici leta je izvoz prinesel 2.225.030 ameriških dolarjev. V primerjavi z enakim obdobjem leta 1982 v letošnjem 1. polletju izvoz ameriških dolarjev za okoli 30 stotke manjši, kar je treba pripisati prenehanju izvoza v Irak. Izvoz v zahodne dežele pa se povečal za 19 odstotkov. Zaradi tega povečanja so v Livarju izvozom zadovoljni, saj je njegov delež v akturirani realizaciji letošnjega prvega polletja klirinškemu vsemu 26 odstotkov.

V Livarju ugotavljajo, da izvoz na zahod slab dohodek položaj zaradi zadrževanja tečajev valut, zmanjšanja izvoznih stimulacij, medtem ko so cene v mikri v cenah na zahodnem tržišču neznatni. Tako je letos s svojimi dolgoletnimi jimi partnerji lahko zvišal cene svojih izdelkov za 2,5 odstotkov, medtem ko cene surovin in energije doma rastejo dosti hitreje. M.P.

## Alchrom je lani začel izvažati

Prvi izvoz na zahodno tržišče (Zahodna Nemčija) je Alchrom realiziral v lanskem drugem polletju. Izvoz je bil vreden 60 milijonov lanske realizacije. Izvozili so posodno opremo iz nerjavne jeklene (skladiščne posode, mešalne posode, posode za kemično pranje, posode za topljenje sladkorja, pri kateri lahko dosežejo zelo visoko kvaliteto. V tej opremi skoraj 60 odstotkov uvoženih reprodromaterialov, zato, pravilno rektor tozda, Zoran Kos, ostane deviznih sredstev izvoza ne pokriva uvozne stanice. »Divjega« nakupa deviznih sredstev za pokrivanje zlike uvoza pa kalkulacija za zahodno tržišče ne prenese.

Za leto so planirali za 20 odstotkov več izvoza, kot so ga imeli lani, ki ga pa ne bodo uresnili. Zakradi omenjenih težav zvezi s pokrivanjem uvoza poskušajo s tujimi partnerji dogovoriti, da bi posodno opremo izdelovali v obliki dodelave tuje pločevine. Na ta način bi se izognili dodatnemu uvozu reprodromateriala. O tem se sedaj s tujimi partnerji dogovarjajo in pričakujejo, da bodo v naslednjih mesecih že dobili nekaj poslovnih oblik (iz Zahodne Nemčije).

Na zahodno tržišče poskušajo Alchrom plasirati tudi programe nerjavne centrifugalnih črpalk. Družino treh velikosti črpalk bodo novembra letos predstavili na frankfurtskem mekarskem sejmu s firmo Ahlbörn, ki je s kazala precej zanimanja za takšen odkup teh črpalk in jih namravljajo dati v svoj program amortizacije. Tretja velikost črpalk je prototipih izdelala do konca letošnjega oktobra.

Zelo pomembno je, da je potrebno uvoza le 10 odstotkov vrednosti črpalk.

MARIJA PRIMC

### ● Nadaljevanje s 1. strani.

opozarjajo, da je razvoj novih izdelkov in skrb za napredek proizvodne tehnologije predvsem naloga tozov in usmerjevalnega razvoja. Marketing lahko da le oceno tržne vrednosti posameznih programov.

Vrnimo se še enkrat k misli, da je našim tozdom kljub izvoznim parolam še vedno glavno domače tržišče! To dokazujejo tudi mnogi zapleti pri že sklenjenih poslih. Tozdi se ne držijo pogodbenih pogojev — se pravi ne dobivajo naročenega blaga pravočasno, ne poskrbijo za kvaliteto, zamenjajo kontrole, uporabljajo za tuje tržišče neprimerne surovine in nazadnje izdelka niti ne zapakirajo, kot je bilo dogovorjeno. Tudi reklamacije je vse več. Zaradi našega neupoštevanih dobavnih rokov pa tuji vse pogosteje zahtevajo, da poslujemo po načelu konsignacije, kar za nas ni ugodno.

Seveda se proizvodni tozdi otepajo z mnogimi težavami. Oskrba z reprodromaterialom doma je izredno slaba, razen tega so nekateri materiali pri nas že skoraj trikrat dražji kot zunaj. (Svetovna cena dekupirane pločevine je eno DM, pri nas pa 2.20 DM). Težav zares ne manjka.

Toda za lastno šlamparijo, zaradi katere imajo tozdi neposredno izgubo, da o slabem glasu, ki nam zapira nove posle, ni objektivnega opravičila.

Vzrok opisanih težav pa je tudi slaba organizacija. Tozdi oziroma delovne organizacije še niso določili ljudi, ki bi imeli vse kompetence za realizacijo izvoznega plana. Gre za naloge na dveh področjih: Marketingu bi ta pooblaščenca oseba dala vse potrebne podatke (kapacitete, roki, cena), v svoji organizaciji pa bdela nad izvedbo posla: spoštovanje pogodbeno določenih rokov in kvalitete. Pri nas je treba največkrat informacije — in odgovornost iskati v celi vrsti obratov, oddelkov in služb (saj veste, kako smo organizirani), kar je seveda neučinkovito. Samo po sebi se razume, da na drugi strani nastopa za en posel en človek z vsemi kompetencami, ki se potem samo čudi naši neorganiziranosti.

Delovne organizacije imajo tudi svoje ljudi za pridobivanje izvoznih poslov. V Marketingu ugotavljajo, da se pri tem pojavljajo nepotrebne težave, ker pri delu niso dovolj tesno povezani. Tozdi Marketinga o svojih samostojnih akcijah večinoma ne obveščajo, pri konzultacijah razgo-

vorov pa nastajajo, velike nepravilnosti in težave. Marketing je v sozdu edini tozdu s pooblastili na področju blagovnega izvoza, torej je po zakonu edini odgovoren za izvedbo zunanjetrgovinskega poslovanja, medtem ko je inženiring pooblaščen za izvedbo investicijskih del v tujini.

Zakon o prometu blaga in storitev s tujino (Ur. list SFRJ 1982, št. 52) med drugim jasno določa, da ozd, ki ni pooblaščen in registriran za opravljanje zunanjetrgovinskih poslov, ne sme storiti niti predhodnih in pripravljalnih dejanj v zvezi s posli v zunanjetrgovinskem prometu (iskanje in dajanje ponudb, pošiljanje vzorcev, spuščanje v pogajanje, vodenje pogajanj idr. Za kršenje teh določil so določene denarne kazni za gospodarski prestopak za ozd in odgovorno osebo.

Marsikdaj pa tozdi delavcev, ki v Marketingu delajo na izvoznem področju, ne vključijo v oblikovanje pogodbenih določil, čeprav kažejo izkušnje, da lahko Marketingovi strokovnjaki, ki dobro poznajo predpise in prakso, prispevajo k sklenitvi ugodnejših pogodb. Tako so letos izpeljali nekaj kompenzacijskih poslov.





**Petletni Jure Petje je bil najmlajši udeleženec IMP-jevega pohoda na Triglav. Kot vsem drugim, ki so prvič na vrhu našega očaka, mu je Robert Kastelic odmeril udarec po zadnji plati. Pomagal je Marjan Požar. — (Foto: Milena Petje)**

# Na Triglavu

Kot vsako leto, smo se tudi letos zbrali pred stavbo IMP, pripravljeni, da se povzpemo na našega očaka, na Triglav. Tudi letos sta bili dve možnosti za vzpon: s Pokljuke in iz Vrat. Opisal bom vzpon iz Pokljuke.

Z avtobusom smo se popeljali čez Gorenjsko mimo Bleda do Gorj. Tam smo se ustavili, da smo si nakupili še nekaj potrebnih stvari. Nato smo nadaljevali pot čez Pokljuko do Rudnega polja. Tam pa smo vzeli pot pod noge. Z Rudnega polja smo šli skozi prijeten gozd mimo planine Konjščice, pod V. Draškim vrhom in Toščom do Vodnikove kočice na Velem polju. Tam smo se odpočili in okrepčali, kajti čakala nas je naporna pot do Kredarice. Iz Vodnikove kočice smo mimo Cesarja šli do Konjskega sedla, nato pa v počasnem tempu do Kredarice. Po skupinicah smo prišli do cilja prvega dne; do Triglavskega doma na Kredarici. Tam nas je prijazno osebje zelo lepo postreglo z dobro enolončnico in čajem. Res, osebje na Kredarici je treba res pohvaliti. Nato nam je Marjan razdelil sobe in odšli smo vsak na svoje ležišče. Tam je vsak napisal kartice, nato pa smo šli v jedilnico, kjer je naš harmonikar Ivan spet hrabro raztegoval svoj meh, tako da se je po podu vrtelo več parov. Zvedeli smo, da bo treba drugo jutro vstati zelo zgodaj, ob 5. uri, ker bodo vrh zaprli zaradi popravila Aljažvega stolpa ob 8. uri. Počasi smo krenili na ležišča, vendar ni še nihče mislil na spanje. Šale so potovale po sobi pozno v noč. Počasi se je ozračje umirilo in glasovi so utihnili. No ja, ne ravno utihnil, kajti vso noč se je slišalo »žaganje«.

imeli s seboj župnišče. V smešnih preoblekah so se pojavili in so že s svojo zunanostjo vzbujali smeh. Ko je župnišče zasedlo svoje mesto, se je začela pokora očiščenja. Gotovo ne veste, kaj je to. No, takole je slo. Našega dolgobradega Koprčana smo obrili. To opravilo je opravil levi ministrant. Pri tem se je občinstvo zelo zabavalo. Polivanje z vinom po bradi in skrhane škarje so naredili svoje. Še sreča, da se je kasneje lahko obril z brivnim aparatom. Nato se je krst začel zares. Treba je povedati, da letos ni bilo udarcev po zadnji plati, kar je bilo posebej dobrodošlo za »dolinske uš«.

Tretji dan, zadnji, smo vstali malo bolj pozno. Ko smo se okrepčali, smo krenili. Počasi se je kolona vila proti planini pri Jezeru. Počasi smo prišli do kočice pri Planini jezero. Potem ko je koča pogorela, je PD Viator kočo zopet obnovilo. Na Planini Jezero smo si vzeli daljši počitek, saj se nam res ni nikamor mudilo. Lenarili smo na soncu in uživali. Vendar pa je vse minljivo in morali smo nadaljevati pot proti Vogarju. Pot je zelo prijazna, saj teče večinoma po gozdu. No, tudi Vogar je bil pred nami. Tu smo se zadnjič ustavili pred prihodom v dolino. Tu velja omeniti predvsem lep razgled. Na Vogarju smo tudi obudili spomin na nedavno tragično preminulega člana PD IMP Marjana Kopitarja. Nato smo nadaljevali pot v dolino in že smo prišli v Staro Fužino. Pred bifejem smo se »utaborili« in počakali na avtobuse. Odločili smo se, da bo en avtobus odpeljal preje, eden pa pozneje. Ko je prvi avtobus odpeljal, smo se preostali odločili, da se odpravimo v restavracijo. Tam smo spoznali, zakaj naš turizem ne uspeva, saj so nam prinesli smrdljivo meso, ki pa smo ga odnesli nazaj v kuhinjo. Ker se je ura bližala 6., smo se tudi mi odpravili. Pred tem pa smo še odkrili dobrega pevca, ki nas je zabaval vsot pot. Z nami je bil tudi župnik, ki smo se mu tudi smejali. Kakor tudi vsako leto, smo se tudi letos ustavili v Naklem pri Marinku na dobrem sladoledu. Nadaljevali smo pot proti Ljubljani, kjer smo si tudi rekli NA SVIDENJE!

MICKA

# Nikomur ni bilo žal hoje

»Nemara sem bil štiridesetkrat na Triglavu, natanko ne vem več. Bil je ideal moje mladosti...« je zapisal Kugy. Njegove misli vodijo IMP-jeve planince, da se vsako leto povzpnejo nanj.

Pred IMP-jevo poslovno zgradbo se nas je zbralo 80 planincev — starih in novopečenih osvajalcev Triglava, od koder smo se z avtobusi odpeljali do izhodiščnih točk — Rudnega polja in Vrat. Na poti v dolino Vrat smo se ustavili ob slapu Peričnik, ki je eden izmed najlepših slovenskih slapov. V soncu nas je pričakal Aljažev dom, v ozadju pa mogočna severna triglavska stena. Tu smo se malo ustavili in pot nadaljevali po ravnicah mimo spomenika planincev parizanov po poti čez Prag. Vzpenjali smo se »grizli« v hrib, nekateri še z obilo kondicije z Mt. Blanca. Klinov in žice ni manjkalo, vendar je dolina Vrat ostajala globoko pod nami. Ob studenku smo počili, večji del skupine se je odpravil proti Triglavskemu domu, mi pa smo zavili proti Staničevi koči in se predali sončenju ter sledili planincem, ki so se kot drobne lutke pomikali po grebenu med Malim in Velikim Triglavom.

V prenovljenem Triglavskem domu na Kredarici (ki je pravi visokogorski hotel) smo se utaborili, počepčali in zaplesali ob zvokih Ivanove harmonike, ki nas je spremljala ves čas naše planinske ture.

V soboto — drugi dan naše planinske ture smo se zgodaj zjutraj odpravili s Kredarice proti najvišji točki. V jasnem in sončnem vremenu smo se prek Malega Triglava povzpeli na (Veliki) Triglav. Na vrhu se je odprl mogočen razgled na domače hribe in doline, v daljavi je bil viden celo Grossglockner. Sledilo je že tradicionalno fotografiranje v družbi Aljažvega stolpa, ki ga je leta 1895 postavil »triglavski« župnik Jakob Aljaž na »svojem svetu in na lastne stroške«. Novopečeni osvajalci Triglava pa so tu doživeli krst po zadnji plati.

Z vrha Triglava smo sestopili po Kugijevi poti, ki je na začetku dokaj zahtevna proti koči na Dolci, kjer je pot že zložnejša. Tu smo se okrepčali in nadaljevali pot proti Hribaricam, ki zaradi grušča ne vzbujajo veselja planincem. Hribarice so bile premagane, tako da smo nadaljevali spust v dolino Triglavskih jezer, ki je vključena v Triglavski narodni park. Okolica jezer se od prvega pa do zadnjega jezera močno razlikuje, od samotne divjine, melišč in skalnatih blokov do mehke trave, zelenih macesnov in bogatega cvetja. Počitek in ohladitev nog v enem izmed jezer dobro denata. Pot postaja položnejša, tako da se že vidi koča pri Triglavskih jezerih. V koči nas presenetita izvrstna enolončnica in dober kruh. Pred kočo je bilo vseobzorni živalnik; kajti blizu se je krst za novopečene osvajalce Triglava.

Tretji dan naše planinske ture smo se vračali v dolino mimo planine Ovrčarje do kočice pri Jezeru, kjer potekajo še notranja zaključna dela pri preurejanju kočice. Po postanku nas je pot nato vodila do kočice na Vogarju, kjer smo se z minuto molka poklonili spominu na tovariša Marjana Kopitarja, dolgoletnega planinca in člana planinskega odbora Planinskega društva IMP.

Z Vogarja smo nadaljevali pot proti Stari Fužini, od tam pa z avtobusom od pesmi in petju v Ljubljano. Po prijetnem vzdušju ob povratku je moč sklepati, da je bila planinska tura uspešna. In kaj pravi o vtisih z vzpona na Triglav planinka Boža iz Tena — Telekomunikacije? »Kljub delu doma sem se odločila za Triglav, ni mi žal, kajti v hribih se razvedriš, tu je pravo planinsko vzdušje, enkratno okolje in polno planinskega cvetja.«

VIDA BABNIK

## TRIGLAV!

Se predno se povsem zdani, se naš oče Triglav zbudi, se v rosi jutranji umije, da čist in lep je, ko ga zarja jutranja obsije.

Mogočno gora se drži, ko kača palčkov zemeljskih po njej hiti. Vsa veličastna pričakuje, da tu nevede planince zadnje ovire premaguje.

Tako se dan za dnem zvrsti, na lepem tem pobočju sto in sto ljudi. Pogled, ki nudi se z gore, poplača te za muke vse.

Če si le malo še krepak, tuč' če nisi več junak, obišči Triglav naš krasan, pa lepši in vedrejši ti bode jutrnji dan!

PLANIKA

# Igre na visoki ravni

Bilo je lepo sončno jutro 18. avgusta — sobota, ko se je na železniški postaji v Ljubljani zbralo kar 27 planincev PD IMP Ljubljana, da še enkrat v sezoni 1984 stopijo na vršce Julijcev.

Veseli in razpoloženi smo prišli do Jesenic. Tu smo prestopili na avtobus za Mojstrano in nato še enkrat, da smo prišli v Vrata. Čeprav se ni bilo hoje, pa vendar se je prilgel kratak oddih. Nabavili smo si razglednice, žig in vsak je kaj malega pojedel. Čas je bil za odhod. Le 200m od Aljažvega doma smo se ustavili pri spomeniku padlim partizanom — gornikom, ki je v obliki velikanskega plezalnega klina z vstavljeno vponko,

postavljen na velikem betonskem podstavku. Čeprav so se od časa do časa pripodile megle, nas je kar prijetno gredo, saj so bili nahrbtniki še skoraj polni. Po strmi dolini Sovatne smo prišli na preval, nato pa še nekaj poti navzdol čez Kriške police in po štiriurni hoji, smo se ustavili v Pogačnikovem domu. Med vzpenjanjem skozi dolino Sovatne smo si ogledovali mogočno severno Triglavsko steno, na levi mogočno ostenoje Bovškega Gamsovca, v ozadju Cmri in Kredarico z novim domom. Vsi ti pogledi so enkratni in nepozabni, samo žal, večkrat nam jih je prekrila megla, da jih nismo mogli videti v vsej veličini in lepoti.

V Pogačnikovem domu na Kriških podih smo se razkomotili, obvezali nekaj žuljev, saj smo vedeli, da je za danes pot končana. V skrbi, da bomo planinci imeli prenočišče, je že dopoldne prišel z Vršiča predsednik društva Lojze Kosi in nam rezerviral prostor za prenočevanje. To nam je prišlo zelo prav, saj je ta dan čakalo na počitek veliko planincev. V popoldanskih urah pa je prišla še tretja skupina planincev PD IMP in to sami upokojenci, ki jih je vodil Oča. Pot jih je pripeljala iz Vrat čez Škratlato, Križa v Pogačnikovem domu. V veselju, da smo turo dobro opravili, smo ga malce dali na zob. Naš predsednik Kosi pa je bil s svojo skupino tega dne še na Križu in Stenarju, ki sta oba preko 2400 in 2500m, zato je bila izmenjava dogodkov še toliko bolj živahna.

Planinci PD IMP, pa ne bi bili pravi planinci, če ne bi takoj organizirali družabnih iger. Izvolili so predsednika, pomočnika, zapisnikarja in vse kar zraven sodi. Prva igra je bilo pomikanje okroglega predmeta (mi smo uporabili čebulo) na določeno mesto, z obeskom na zadnji jaci. Druga igra je bila pobiranje jabolka z usti iz vedra vode. Tekmovalci je moral imeti roke na hrbtu. Tekmovali smo

Izleti septembra in oktobra

## 22. septembra na Kofce in Veliki vrh

V soboto, 22. septembra bo Planinsko društvo IMP organiziralo izlet od Podljubelja čez Kofce na Veliki vrh. Zboritev je ob 5.45 pod uro na železniški postaji. Z avtobusom bomo peljali do Podljubelja, od koder je na Veliki vrh približno štiri ure srednje težke hoje.

Izlet bo vodil Rihard Hribar.

## 6. oktobra na Dobrčo

V soboto, 6. oktobra Planinsko društvo IMP organiziralo izlet na Dobrčo.

Vsi, ki se želite udeležiti tega izleta, pridite ob šestih zjutraj na običajno zborniško mesto pod uro na železniški postaji. Z rednim avtobusom se boste odpeljali do Rudovlje, od tam pa z lokalcem Begunje, od koder vas Dobrčo čaka še uro in pol jettne hoje. Izlet je lahek, premeren res za vsakogar. Vodja bo Marjan Požar.

## 21. oktobra v neznano — prijavite se pravočasno!

Planinsko društvo IMP hoje nedeljo, 21. oktobra organiziralo izlet v neznano. Opozorjamo, da se morate interesenti prijaviti pri poverjeniku do 25. septembra. Treba bo vplačati prispevek za prevos in sicer 500 dinarjev za odrasle, 250 dinarjev za otroke od sedmega do štirinajstega leta medtem ko bo izlet za otroke mlajše od sedmih let, zastopeni. Prijavite se pravočasno, kajti društvo mora najeti avtobuse in po 25. septembra prijave ne bodo več možne.

## Japonci telovadijo ob strojih

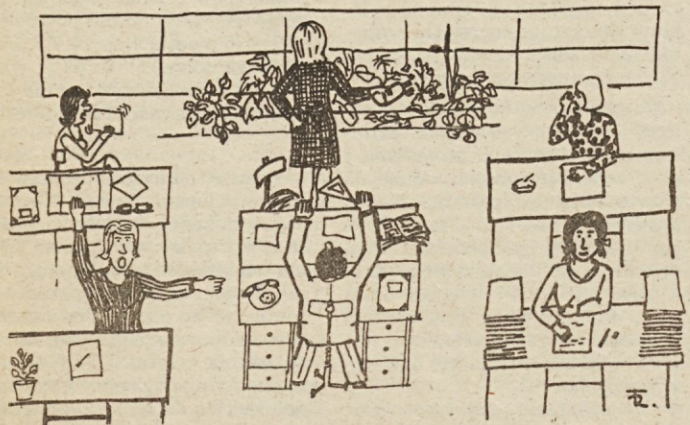
# Rekreacija po naše

Večina proizvodnih obratov je tako elikih, da ni mogoče stalno nadzirati vseh delavcev, kaj počno, kako se počutijo in tudi kdaj morda kam izginejo. Ljudje pa smo različni: nekdo bo brez težav zdržal za strojem okrog sedem ur, drugi pa komaj štiri in je vsak čas pripravljen kam oditi, da ga ne vidijo, kako mu je v delovnem okolju dolgočasno, pa se je tega treba nekako rešiti. Ker imajo slabe navade vedno več posnemovalcev kot dobre, se je navada zapuščenja delovnega mesta že kar preveč razpasla. Mnogi to počno že povsem brez strahu, čeprav vidijo, da sodelavec za sosednjim strojem vestno dela ves dan.

Toda, da ne bomo enostranski in krivični, moramo reči, da je monotonost dela res živčno naporna in je daljši čas ne prenese nihče, pa je zato potreben počitek. To dobro vedo tudi v zelo organiziranih industrijskih državah. Na Japonskem, kjer je znano, da od delavcev zahtevajo strogo disciplino, delo občasno prekinejo, po nekaj minut telovadijo, da se delavcem spet povrnejo moči za delo.

Pri nas pa je to drugače. Lepše se je kam zgubiti, čeprav to dnevno znese tudi o več ur, kot da bi se ukvarjali s »smešnimi« telovadnimi gibi, čeprav obenem dobro vemo, da je razgibanje udov biološka potreba, pri nas pa last še zelo redkih posameznikov, predvsem le športnikov. Da pa bi tudi drugje imeli večjo delovno sposobnost, se bo treba otresti sramežljivosti in privoščiti telesu tiste gibalne vaje, ki so primerne za določen poklic, kajti sedanje zapuščenje delovnih mest kar tako ima za delovno storilnost le izgubo, saj vidimo, da ti ubežniki po vrtnitvi nič bolje ne primejo za delo, ker so si privoščili malce zabušavanja. To pa je najbrž precej sprto z nagrajevanjem po delu in na škodo tistih, ki v proizvodnji delajo.

FRAN VODNIK



Pri rekreaciji nas zastopa kolegica, pa smo vse zadovoljne...

# Utrinki s poti po transversali

V petek, dne 13. julija ob sedmih zjutraj je 15 prekaljenih članov PD IMP krenilo na tridnevno potepanje ob Slovenj Gradcu čez Plešivec, Smrekovec, Raduho v Solčavo po Slovenski planinski poti.

Hojo smo začeli v Slovenj Gradcu v času, ko je sonce že močno pripekalo, zato so se nam pivo, čaj, pa tudi voda in borovnice med potjo prav pošteno prišlele. Tudi »zdravik« ni manjkalo, saj so obvezna sestavina vsakega nahrbtnika. Prav pošteno smo se spotili med popoldanskim vzponom na 1700 metrov visoko Uršljo goro. Velikokrat se nam je glasno utrnula misel: »Gora ni nora, nor je tisti, ki gre gor.« A na vrhu, ko smo si prijetno utrujeni ogledovali kraje pod nami, od Slovenj Gradca do Črne s Peco in ostalimi vrhovi, smo pozabili na to norost. Sledil je še spust do Andrejevega doma na Slemenu, kjer smo »ujeli« tudi predsednika PD IMP in njegovo ženo, ki sta par ur pred nami prehodila isto pot.

V soboto je sledila 8 ur dolga pot čez Kramarico z vmesno postajo na Smrekovcu, kjer smo zajtrkovali. Nato se je skupina močno raztegnila. Pot pa bi bila zelo dolga, če ne bi znali uživati ob pogledih na Uršljo goro, ki se je vse bolj oddaljevala, ob obnav-

ljanju znanja o rožah, ki so nas obdajale, ob ubujanju spominoov na prehojene poti..., pa tudi ob smrtnem strahu zaradi bika, ki je glasno nanzanjal svojo prisotnost na planini dve uri pred Loko pod Raduho.

Sredi popoldneva smo eden za drugim prihajali v kočico na Loku pod Raduho. Sledil je večer, zapoljen s petjem, plesanjem, pogovori. Naš harmonikar Ivan je celo prišel na svoj račun, saj je poleg igranja na harmoniko lahko tudi plesal.

V nedeljo zjutraj smo najprej pošteno zajtrkovali — ajdove žgance z ocvirki in mleko, nato pa se podali na Raduho. Bolj utrujeni z Očom so ostali pod vrhom, ostali pa smo slavili na vrhu, kjer je nastala tudi skupinska slika najbolj pogumnih. Robert pa ni pozabil tudi na krst, čeprav še danes ne vem, zakaj me je krstil. Sledil je spust do zavetišča v Grohartu in nato v Solčavo, od tod pa z avtobusom v Celje in nato z avtobusom oziroma vlakom v Ljubljano.

IDA MEGLIČ

PO...  
Torej...  
Planinsko društvo IMP...  
Zdravko Nastran...



# Tokrat je imela Raba svoj dan

Sindikata delovne organizacije Panonija že od leta 1981 sodeluje s sindikatom Rabe iz Szentgotharta na Madžarskem. V soboto, 25. avgusta so Panonci obiskali Madžarsko in se pomerili z Rabini športniki v malem nogometu, namiznem tenisu, kegljanju, streljanju z malokalibrsko puško in šahu. Srečanja so se letos prvič udeležili tudi Bliskovi športniki.

V malem nogometu se je z Rabovci najprej pomeril Blisk in zmagal 7:6. Zmaga je bila precej bolj gladka, kot kaže rezultat, saj so Bliskovi nogometaši dobili prvi polčas s 6:2 in na začetku drugega zabil še sedmi gol, nato pa so zaigrali ležerno, da so se jim Madžari približali.

Seveda pa je bi to le ogrevanje. Zlasti Rabovci so se pripravljali predvsem na srečanje s Panonijo in proti njej postavili močnejše može, ki so začeli precej bolj kot na prvotni tekmi. Medtem ko so na prvi tekmi Madžari igrali zaprti in v glavnem na svoji polovici, so v drugem tekmu takoj začeli napadati in kmalu povedli z 1:0.

Zdaj je treba omeniti še vreme. Že proti koncu prve tekme so se začeli zgrinjati črni oblaki, začelo je grmeti in po prvem голу se je razbesnela prava nevihta. Ladislav Abraham, predsednik Panonijnega sindikata, ki je sodil, je igro prekinil. Toda obe ekipi sta bili pripravljene na borbo in

čim se je najhujši nalive polegel, so se igralci vrnili na igrišče.

Tekmo so do konca igrali po dežju, kar je na igro seveda vplivalo. Žoga je bila mokra, igrišče spolzko, nekaj luž, igralci so težko lovili ravnotežje, žoga je bila težka in nepredvidljiva na lužastem terenu. Kljub temu sta obe moštvi igrali na vsi moči, vendar previdno, fair in športno. Skratka bila je prava igra, čista, poštena, zares športno merjenje moči. Na trenutke je bilo smešno, ko je žoga običala v luži, ali igralec na spolzki terenu ni mogel spremeniti smeri, kot bi hotel oziroma moral. Kljub temu pa ni manjkalo lepih akcij. Madžari so povedli s štirimi goli, preden so Panonci zabili prvega, nakaš so Madžari še enkrat zadeli. Na koncu je prevladovala Panonija, vendar so pri Madžarih takrat še igralce zamenjave. Končni rezultat je bil 5:2.

To je bilo prvič, da je Raba na medsebojnih srečanjih premagala Panonijo. Vodja Rabine nogometne

sekcije Tomaž Mikoš ni skrival zadovoljstva. Na vprašanje, čemu pripisuje gladko zmago, je odgovoril:

»Ža drugo današnje tekmo, za srečanje s Panonijo, smo se resno pripravljali, saj s Panonijo doslej še nismo dosegli nobene zmage. Mislil, da dež ni bil za nas nobena prednost, pač pa je bilo odločilno to, da smo se dobro pripravili. Presenetilo pa nas je tudi to, da je Panonija slabše zaigrala, kot smo je bili vajeni na prejšnjih tekmah, kar nam je dalo še dodatno spodbudo, da smo dosegli vodilne zadetke.«

Sicer pa je Mikoš poudaril, da Rabovci smatrajo tekme s Panonijo za prava prijateljska srečanja, kot so prepričani, da jih tudi Panonci. »Z Vučkom, Pozderecem, Gorubocom in drugimi Panonijnimi nogometaši se že dobro poznamo in smo postali pravi prijatelji, zato tako tudi igramo in zato bomo s temi srečanja redno nadaljevali.«

In še nekaj je poudaril Tomaž Mikoš, kar daje pravo vrednost Rabini sobotni zmagi: »V našem moštvu ne igra noben igralec, ki nastopa za klub. Na Madžarskem aktivni igralci namreč ne smejo nastopati na sindikalnih tekmah, kar mi spoštujemo tudi na srečanjih s Panonijo, ker je tudi to sindikalno tekmovalje.«

V Bliskovi in Panonijini ekipi pa so nogometaši, ki igrajo za Muro.

Posebej napeto pa je bilo kegljanje na dvosteznem kegljišču brez avtomatskega postavljanja kegljev. Metali so 40 lučajev — dvakrat po deset na polno in čistje.

Za Panonijo je začel direktor Emil Zelko, nekdanji član Carde, in dokazal, da ima še vedno mirno roko. Podrl je 165 kegljev in priboril svoji

ekipi začetno prednost. Blisk je že na začetku zaostal, Madžari pa so stalno zmanjševali prednost Murskobočanov, še zlasti, ko je Dervarič kot tretji naredil 160.

Ko sta na igrišče stopila Robert Drvarci za Panonijo in Kočiš za Rabo, so Panonci vodili še za enajst kegljev. Kočiš je začel s tremi devetkami in Panoncem so se obrazi zmrčili. Pred zadnjim čistjenjem se je tudi Zelko že sprijaznil, da ne bo najboljši posameznik. Nato pa je Kočiš za prvih devet porabil kar šest krogelj. Še vedno je imel zmago v žepu, saj bi se z Zelkom izenačil, če bi še enkrat počistil. Toda s prvo kroglo je slabo začel in na koncu je ostal na kegljišču desni kmet — za toliko je bil Zelko boljši od Kočiša. Kljub temu pa je Kočiš naredil dovolj, da je Raba premagala Panonijo ravno tako za en kegel — prvič na dosedanjih srečanjih.

»Saj sem vedel, direktor, da se ne more dobro končati, če si ti naš najboljši kegljavec.« je na koncu rekel Robert Drvarci.

Rabovci so zmagali tudi v namiznem tenisu, šah se je končal neodločeno, le v streljanju z malokalibrsko puško Panonci niso dovolili presenečenja.

Pa saj rezultati niso važni. Po-



Tako so čofotali nogometaši na tekmi med Panonijo in Rabo. (Foto: L. J.)

membno je, da so bile tekme lepe in vzdušje res prijateljsko. Res je Jože Oršoš iz Bliska na prvi tekmi enemu madžarskih nogometašev postrgal lep kos kože z nosu, ampak to je bila nesreča v preveliki športni vnemi in po tekmi sem videl Oršoša, ki je skrušeno razlagal, da prav zares ne ve, kako se je to zgodilo.

Po tekmah so Rabovci povabili Panonce na kosilo v lepo okrašeno tovarniško menzo. Tudi godci so bili tam in neumorno so igrali, le plesalk je primanjkovalo. Na koncu se je sekretar Rabinega sindikata zahvalil za

obisk, izmenjali so spominska darila in si obljubili, da se bodo prihodnje srečali v Murski Soboti. Medtem ko je ansambel igral Jugoslavijo, smo se poslovili in se odpravili domov. Tako sem videl visokega, svetlolasega K. Čiša, ki se je, očitno navdušen s svojim kegljaškim uspehom, poljudal z vsakomer, ki je prišel mimo, bi hotel pokazati, da kómalj čaka na vanšo. Panonci in Bliskovci pa sploh niso bili videti žalostni zaradi poraza — važno je prijateljstvo.

LOJZE JAVORNIČ

## O sodelovanju med Rabo in Panonijo

# Navezujejo tudi poslovne stike

Panonija sodeluje s Rabo že štiri leta, zato je prav, da o tem sodelovanju napišemo nekaj več.

Panoniji je dal pobudo občinski sindikalni svet, ki želi, da se na obeh straneh meje pletejo vezi tudi med delovnimi kolektivi. Obe tovarni imata podoben program, tako da je partnerstvo logično. Sindikalni organizaciji sta tudi zelo zavzeti za ohranitev stikov in njihovo oživitev. Pomemben dejavnik so tudi porabski Slovenci, čeprav v Szentgothartu sicer ne živi avtonomno slovensko prebivalstvo, pa je vendarle v Rabi zaposlenih nekaj porabskih Slovencev.

Začelo se je s športnimi srečanja, ki jih imajo vsaj dvakrat letno — enkrat na tej, drugič na drugi strani meje. Program sodelovanja določajo vsako pomlad, ko se srečata vodstvi sindikalnih organizacij.

»Vedno dodamo kaj novega«, je povedal predsednik Panonijnine sindikalne organizacije Ladislav Abraham. »Tako smo letos vpeljali izmenjavo letovanj.«

Panonijin sindikat in seveda tudi vodstvo delovne organizacije se zavzemata, da bi sodelovanje rezirili tudi na poslovne stike. »Že nekajkrat smo predlagali, da bi razvili poslovno sodelovanje in sicer v okviru maloobmejnega izmenjave«, je povedal Abraham. »Ko smo bili spomlad v Szentgothartu, smo se dogovorili, da bo prišel predstavnik pooblaščen madžarske trgovske hiše na KIK Pomurko in se dogovoril o vrednosti ter izbiri izdelkov, ki bi jih izmenjevali. Madžari se zanimajo za našo škropilno tehniko, predvsem za motorne nahrbtnne škropilnice, mi pa bi od njih kupovali sestavne dele za kmetijske stroje.« Problem je, ker gre maloobmejnega izmenjave preko pooblaščenih trgovskih hiš na tej in oni strani meje, tako da še ni znano, kdaj se bo posel začel.

Vsekakor pa je Raba zainteresirana za sodelovanje, sindikalno in poslovno, je zatrdil sekretar tamkajšnje sindikalne organizacije Mikoš Marton.

»Garancija sodelovanju je vaš tokratni obisk«, je rekel. »Zelo napačno bi bilo, če bi stike prekinili.«

O poslovnem sodelovanju je rekel: »Nisem sicer pristojen, da bi lahko o tem povedal podrobnejše podatke, rečem pa lahko, da smo naredili prve korake in smo za takšno sodelovanje navdušeni na področjih, kjer obstajajo možnosti.«

In še je rekel: »V našem sindikatu se bomo trudili, da bomo stike nadaljevali. Postavili smo že trdne temelje sodelovanja, ki ga želimo še razvijati. Spijmo kozarec vina na to sodelovanje!«

Vzdušje na srečanju je bilo seveda zaneseno. Pogovarjali smo se v pisarni poleg kuhinje, ker so glasbeniki igrali na vsi moč, da je bil povsem resen pogovor v jedilnici skoraj nemogoče. Vino pa je bilo pri roki. In nazdravili smo na še uspešnejše sodelovanje.

Seveda pa sem izrazil priloženost in prosil Mikoša, da je povedal nekaj besed, kako deluje sindikat v Rabi. Povedal je, da tudi pri njih sindikalne organizacije sprejemajo letne plane, ki jih najprej obravnava izvršni odbor (ožje vodstvo sindikata ima 7 članov, širše pa 35, da so zastopani vsi oddelki tovarne), nato pa sindikalni program sprejme tudi kolegij tovarne.

Na Madžarskem delajo sindikalne organizacije natančneje programe kot pri nas, saj konkretno opišejo akcije za vsak mesec. Ko sem ga vprašal, kaj septembra, ni bil Mikoš prav nič v zadregi: »Za ta mesec je predvideno precej nalog, saj bo sindikalna organizacija septembra dala ocene vseh vodilnih delavcev v tovarni. Naslednja izredno pomembna naloga je, da ocenimo, kakšno vlogo ima sindikat med delavci v tovarni. In nekoliko kasneje — ne še septembra — bomo začeli predpriprave na volitve novih članov sindikalnega vodstva.« (Opomba: na Madžarskem imajo v sindikatu petletni mandat).

Razlika v primerjavi z našo ureditvijo je, da na Madžarskem sindikat nima nobene vloge pri volitvah v državne upravne organe.

»Pri nas sindikat izredno deluje znotraj tovarne brez primesi pokrajine«, je pojasnil Miloš. »Sindikalna organizacija v tovarni je ločena od teritorialne uprave. Koordinacija sindikalnega dela je izredno znotraj organizacije Raba. Osebo menim, da je tako boljše, ker mi v Rabi svoje probleme boljše poznamo kot kdorkoli od zunaj. Imamo pa delegata, ki prisostvuje sejam mestnega sindikalnega sveta Szentgothart.«

Ker v IMP-ju obravnavamo nov sistem osebnih dohodkov, sem madžarskega sindikalista seveda vprašal, kako imajo oni urejeno to področje. Takoj je postalo jasno, da imajo tudi tam neko obliko nagrajevanja po delu.

»Vsak delavec zasluži toliko, kolikor kosov je naredil, pri čemer obvezno ocenjujemo tudi kvaliteto.«

Kaj pa režija?

»Režijski delavci so plačani po uspešnosti tovarne v preteklem letu in po izobrazbi, dokazani s spričevalom.«

Na koncu sem Kikloša vprašal še po aktivnosti njihovega sindikata na področju kulture, športa in podobnih dejavnosti. »Za kulturo imamo v tovarni posebno službo s tremi zaposlenimi, ki skrbijo za nivo kulturnega življenja delavcev. To torej ni področje sindikata, pač pa je športna dejavnost v celoti domena sindikata. V naši tovarni imamo letni program športne dejavnosti. Tako imamo športne tekme med sektorji v petih panogah (mali nogomet, namizni tenis, kegljanje, streljanje in šah). Na teh tekmah nastopa 400 do 450 naših delavcev. Vsako leto imamo tudi skupne igre vseh organizacij v okviru Rabe, na katerih naše ekipe dosegajo lepe rezultate. V županiji pa imamo tudi športne igre tovarn s tega območja. Na vseh sindikalnih tekmah lahko nastopajo le igralci, ki niso aktivni člani športnih iger. Vso organizacijo in vse stroške nosi sindikat. Denar zbiramo z zlogš člani rino zaposlenih v tovarni, ki znaša povprečno 45 forintov mesečno. Tako mesečno zberemo 225.000 forintov, iz česar plačujemo vse svoje stroške — poleg športa tudi letovanje, stroške administracije, skratka, vse stroške, ki jih imamo.«

L. J.

## Obraz iz kolektiva: Janez Zor — »ta glavni pri vratih na Aljaževi«

# »Kaj je sto let — kot sto jurjev?«

Če pride človek v tozd Tehnomont v Aljaževi ulici, naleti že na vhodu v stavbo na prijazen, vedrega in čvrstega moža. To je vratar Janez Zor, ki je takoj pripravljen postreči z informacijo, kje lahko koga najdete, saj pozna vse delavce in ve, kje se kdo od njih nahaja.

Ko ga vidite, kako je ves poln življenjske sile in razpoložnosti, bi mu pridosli kvečjemu kakšnih šestdeset let.

»Kaj mislite, koliko sem star?« In že pove: »V 84. letu sem.« Takoj pomislite, da se morda šali ali vas hoče potegniti, ali pa da se je zmotil za dolgo vrsto let. Pa ni tako.

Zan, kot ga kličejo v službi v Aljaževi, kjer dela že 14 let, vas potem prepriča o svoji resnični starosti, ko pove, kolikim vladarjem je v življenju prisegel in kdaj je že prisegel prvemu. Torej je le resnica o 84 letih, saj je že leta 1914 prisegel cesarju Francu Jožefu v službi na pošti, da bo pošteno in vestno delal in čuval v tajnosti vse službene zadeve. Kot avstrijski vojak je prisegel avstrijskemu cesarju Karlu, kot jugoslovanski vojak Petru I., v službi na železnici Aleksandru I., pa Petru II., kot aktivist obveščevalc v NOB pa še maršalu Titu.

V Aljaževi, kjer je sedaj tozd Tehnomont, je delal že pri drugih firmah. Toda firme so se menjale, on pa je ostal. Pravi, da je »ta glavni« pri vratih. Skrbi za vse od kurjave, kopiranja, odpiranja in zapiranja vrat, pa še telefonist je hkrati. Po ves dan je v službi in dobi honorar za 4 ure dnevo. Pa se sploh ne jezi, saj pravi, da je vojsko, ki sem jo pri aviatiki služil v Judenburgu, Krakovu, Dunaju, v Gradevu. Po prihodu iz vojske sem

nekaj časa delal pri aviatiki kot civilist za majhno plačo. Pa sem raje pustil to delo in sem se šel zastopati učiti še eno leto v Strojno tovarno Žabkar, kjer sem dobil zaključno spričevalo.

Z 21. leti sem šel v jugoslovansko vojsko v Petrovaradin. Služil sem 18 mesecev, ker nisem vedel, da imam kot tretji sin pravico do skrajšanega roka — to je 9 mesecev. Po vrtni od vojakov sem se zaposlil v Strojni tovarni Žabkar, od koder sem po dveh letih odšel iskati zaposlitev v Mostovno, kjer sem delal pri popraviljanju mostov, okretnic za obračanje strojev v kurilnicah. To je bila zagrebska delavnica. Ko so jo preselili v Zagreb, sem se z družino, ki sem jo tedaj že imel, preselil v Zagreb, kjer sem bil devet let, do leta 1939.

Tedaj je bila tam najhujša hajka. Zato sem se preselil z družino nazaj v Ljubljano in sem si uredil premeditve v Mostovno, ki je spadala pod Ljubljansko direkcijo, kjer sem delal do leta 1944, ko so me aretirali belogardisti in močno pretepli, ker je v delavnici delala Osvobodilna fronta. Odpeljali so me v zapor, kjer sem v bolnici na Poljanski ležal 7 tednov plačan za toliko ur, kolikor jih v resnici dela.

In kakšno je bilo njegovo življenje? Oče mu je umrl, ko je bil star sedem let. Otrok je bilo pet v družini, najstarejša sestra je bila takrat stara 12 let.

Vsa skrb za družino je po očetovi smrti ostala materi, ki je bila v mladosti pastirica na planini. »Veste«, pravi Zan, »ko sem prišel iz šole, mi ni mama rekla, naj se grem učiti in delat naloge, ampak sem moral delati. Imeli smo doma krave. Ko sem bil star osem let, sem raznašal strankam mleko.«

Kaj pa šola in naloge? »Naloge sem naredil kar v šoli. Pod klopjo sem jih delal. Ko je učitelj govoril, sem imel že nalogo napisano. V šoli sem ponavljal drugi in tretji razred. V tistih časih ni bilo namreč nič nenavadnega, da je bil reven otrok tudi v šoli zastopavljen.«

MARIJA PRIMČ

## ZAHVALA

Ob prerani izgubi mojega očeta Garafol Bogdana, se iskreno zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata tozd Ogrjevanje vodovod, sodelavcem ter prijateljem za podarjeno cvetje ter spremstvo na njegovi zadnji poti.

NUŠA JERMAN

## Predsednik na počitnicah

Predsednik sindikalne konference v celjski Klimi Rado Kavčič dobro vodi sindikat in tudi vestno skrbi za letovanje Kliminih delavcev nasploh, za počitniške prikolice na Rabu pa še posebej. Sodelavci se mu želijo odolžiti za prizadevnost s tole karikaturou.

STIPENDIST DO LIVAR STANE PUŠ

## Delovna akcija Kobansko

# Bili so udarniki

V občini Grosuplje imajo že nekaj let mladinsko delovno brigado Jože Kovacič. V brigadi delujejo tudi mladi iz delovne organizacije Livar ter njeni študenti.

Vsako leto OO ZSMS tega 720 članskega kolektiva izvede med mladimi evidentiranje za sodelovanje in posamezni delovni akciji. Lep primer medsebojne povezanosti med študenti in osnovno organizacijo mladine v Livarju se je pokazala tudi letos, ko so se trije livarjevi študenti Jože Trunkej, Mitja Miklič in Stane Puš udeležili delovne akcije Kobansko 84.

O delu, vtisih in doživetjih pa si v nadaljevanju lahko preberete sami.

Kot vsako leto se je Mladinska delovna brigada Jože Kovacič udeležila ene izmed delovnih akcij v naši domovini. Letos je brigada sodelovala na republični Mladinski delovni akciji Kobansko 84.

Na njej so sodelovale štiri brigade: MDB Trebnje, MDB Izola, MDB Rdeči križ in naša brigada Jože Kovacič občine Grosuplje. V brigadi je bilo enajst brigadirjev, zadnji teden pa so se nam pridružili še trije brigadirji. Kopali smo jarke za PTT kabel.

Prve dni je bilo na rokah, ki niso bile vajene dela, nekaj žuljev. Kljub žuljem je bila naša brigada najboljša. Normo smo presegali za 30 do 70 odstotkov. Pri drugih je bil učinek tudi za polovico slabši.

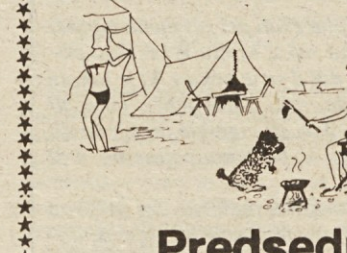
Delo na trasi je bilo različno: enkrat težko, drugič lahko. Posebnih problemov na akciji ni bilo, motilo pa nas je le, da so bili tuši včasih pokvarjeni. Hrana je bila solidna, edino zajtrki so se preveč ponavljali. Brigadirsko popoldne smo lahko preživeli delovno v katerem od krožkov ali pa smo odšli v sobo malo zadremat. Popoldne smo imeli tudi športna tekmovanja.

Brigadirski večeri so bili tudi dokaj dobro organizirani. Gostovale so razne instrumentalne skupine in kantavtorji (Jani Kovacič). Srečali pa smo se tudi z domačini. Če se zvečer ni nič dogajalo, smo vzeli v roke kitare in kakšno zapeli. Ob takih trenutkih občutiti tisto pravo tovarištvo, ki vlada med brigadirji.

Po končani akciji je bila MDB Jože Kovacič edina udarna brigada. Zaradi premajhnega števila brigadirjev pa nismo mogli osvojiti traka akcije. V brigadi so bile podeljene tri udarniške značke in udarniška značka za vodenje »kantine«.

Na akciji sem se počutil zelo sproščeno. Imel pa sem občutek, da je bil štab akcije pre malo povezan z brigadirji. Čudilo me je tudi, da imamo interese do mladinskega protovoljnega dela samo sinovi in hčere malo manj premožnih staršev. Drugače pa mi je bilo vzdušje na akciji zelo všeč. Če bo možnost, bom še šel kdaj na kakšno mladinsko delovno akcijo.

STIPENDIST DO LIVAR STANE PUŠ



## Preklinjanje spet zastoj

Majska odjuga je, kot vemo, pospravila tudi led na cenah. V času vsesplošnih podražitev, smo v Glasniku veseli, da smo našli nekaj, kar se ni podražilo. V tajništvu delovne skupnosti Izip so lansko spomlad uvedli posebno pristojbino za kletvice. Kdor se je v omenjenih prostorih spozabil in izrekel nesodobno besedo, je moral plačati dinar kazni.

V Izipovem tajništvu so dali svoj prispevek k stabilizaciji in razbremenjevanju delavcem s tem, da globe za grde besede že leto dni niso povišali. Še več, zadnje čase so jo celo nehali pobirati. Preklinjanje je spet zastoj — tudi v Izipu.

L. J.